

Hundra år av feministisk argumentation

*En diakron analys av argumentationsmedelsbruket i tidskriften Astra
1919–2018*

Leona Bäckerman, 37793

Pro gradu-avhandling i svenska språket

Handledare: Lotta Collin

Fakulteten för humaniora, psykologi och
teologi

Åbo Akademi

(2018)

Åbo, 2018

ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR HUMANIORA, PSYKOLOGI OCH TEOLOGI

Abstrakt för avhandling pro gradu

Ämne: Svenska språket	
Författare: Leona Böckerman	
Arbetets titel: Hundra år av feministisk argumentation - En diakron analys av argumentationsmedelsbruket i tidskriften Astra 1919–2018	
Handledare: Lotta Collin	Handledare:
<p>Abstrakt:</p> <p>Syftet för min avhandling är att undersöka användningen av argumentationsmedlen ethos, logos och pathos i feministiska debattartiklar under åren 1919–2018. Materialet består av tolv artiklar publicerade i den finlandssvenska feministiska tidskriften Astra. De analyserade artiklarna är utgivna år 1919, 1939, 1959, 1979, 1999 och 2018. Jag vill i min avhandling ta reda på hur skribenterna använder argumentationsmedlen och i vilken utsträckning de olika argumentationsmedlen brukas. Jag granskar huruvida det går att se några tidstypiska trender i argumentationsmedelsbruket och om artiklarnas teman påverkar valet av argumentationsmedel. I min avhandling vill jag utforska den finlandssvenska feministiska retoriken genom att bidra med en potentiell bild av hur argumentationsmedelsbruket sett ut i det feministiska debattklimatet i Svenskfinland.</p> <p>De teoretiska utgångspunkter jag baserar min avhandling på grundar sig på den klassiska retoriken. Jag tar även stöd av tidigare forskning (bl.a. Mral 2003 och Wallgren Hemlin 1997) som undersökt olika retoriska grepp ur ett maktperspektiv. Jag utför en argumentationsmedelsanalys där jag granskar bruket av argumentationsmedel i artiklarna. Avhandlingens fokus ligger på att utreda hur skribenterna brukar argumentationsmedlen ethos, logos och pathos för att framföra sina budskap. Analysmodellen jag använt är en modifikation av Wallgren Hemlins (1997) modell, med hjälp av denna analyserar jag argumentationsmedlens frekvens och tillämpning i texterna. I den avslutande diskussionen relaterar jag analysresultatet till tidigare forskning samt texternas kulturella och politiska kontext.</p> <p>Resultatet av min analys påvisar att pathos är det mest framträdande argumentationsmedlet i artiklarna. Logos är det näst mest använda argumentationsmedlet och ethos är det argumentationsmedel som används minst. Slutsatsen är att det omfattande pathosbruket faller sig naturligt i och med de känslosamma teman och frågor som behandlas i artiklarna, till exempel kvinnors orättvisa behandling i samhället och sexuella trakasserier. Några tidstypiska trender i argumentationsmedelsbruket har jag dock inte kunnat identifiera i mitt material. Däremot kan man se en tydlig trend i vilka frågor som dryftas i artiklarna. I de äldre artiklarna från 1919–1979 debatteras främst jämställdhet mellan könen i det offentliga rummet, medan artiklarna från 1999–2018 handlar om bland annat feministisk kultur och sexuella trakasserier.</p>	
Nyckelord: retorik, argumentation, argumentationsmedel, feminism, Astra	
Datum: 2.11.2018	Sidoantal: 66
Abstraktet godkänt som mognadsprov:	

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Syfte och frågeställningar.....	3
2 Teoretiska utgångspunkter och tidigare forskning.....	5
2.1 Retorik.....	5
2.1.1 Vad är retorik?.....	5
2.1.2 Tidigare forskning om retorik och makt.....	6
2.2 Feminism.....	9
2.2.1 Feminism ur ett globalt perspektiv	10
2.2.2 Feminism i Finland.....	11
3 Material och metod	14
3.1 Val av material	14
3.2 Arbetsmetod	15
3.3 Argumentationsmedel	16
3.4 Analysmodell.....	19
4 Analys	22
4.1 Analys av argumentationsmedel 1919.....	22
4.1.1 Artikelsammanfattningar	22
4.1.2 Analysresultat.....	23
4.2 Analys av argumentationsmedel 1939.....	27
4.2.1 Artikelsammanfattningar	27
4.2.2 Analysresultat.....	28
4.3 Analys av argumentationsmedel 1959.....	33
4.3.1 Artikelsammanfattningar	33
4.3.2 Analysresultat.....	34
4.4 Analys av argumentationsmedel 1979.....	39
4.4.1 Artikelsammanfattningar	39
4.4.2 Analysresultat.....	40
4.5 Analys av argumentationsmedel 1999.....	46
4.5.1 Artikelsammanfattningar	46
4.5.2 Analysresultat.....	47
4.6 Analys av argumentationsmedel 2018.....	51
4.6.1 Artikelsammanfattningar	51
4.6.2 Analysresultat.....	52

4.7 Sammanfattning av analysresultat.....	57
5 Avslutande diskussion.....	59
Litteraturförteckning.....	65

1 Inledning

I detta inledande kapitel kommer jag att presentera bakgrunden för min avhandling, avhandlingens syfte samt de konkreta forskningsfrågor jag undersöker.

1.1 Bakgrund

”Är du trött på de ensidiga massmedierna? På könsrollerna? Stereotypierna? Sexismen? Helt enkelt utled på patriarkatet? Det är vi också. Därför är Astra allt annat än det. Astra är feministisk debatt, queerkaos och systerskap. Samhällsgranskning och antirasism. Kärlek & revolution i fyra fullspäckade nummer om året.” (Astra, 2018).

Så här beskrivs tidskriften Astra på sin webbsida. Den feministiska tidskriften har överlevt hundra år och har alltid hållit jämställdhet och feminism som sina hjärtefrågor i skarpt fokus. Mycket har skett sedan 1919 då det första numret publicerades och jämställdhetsfrågor har idag ett helt annat utrymme än vad de hade för hundra år sedan. Idag syns den feministiska debatten på så gott som alla plattformar – tv, tidningar, internet och sociala medier. För hundra år sedan fanns det inte ett lika stort utbud av kanaler för att driva debatt och göra sig hörd i samhället. Tidskriften Astra var trots allt en röst, om än en liten sådan, i ett finlandssvenskt patriarkat.

Tidskriften Astra grundades 1919 av Svenska Kvinnoförbundet i Finland. I det första numret av Astra klargörs tidskriftens syfte som ett medel för att väcka och utveckla kvinnors sociala och intellektuella intressen samt understöda kvinnors samhällseliga arbete och lyfta fram frågor som relaterar till detta. År 2016 tilldelades Astra undervisnings- och kulturministeriets pris som Årets kvalitetstidskrift med motiveringen ”Tidskriften räds inte för att med ett modigt grepp initiera diskussioner som handlar om rasism och orättvisor eller för att ifrågasätta könsroller och sexism. Astra kombinerar dessutom sin skarpa analys och en intelligent diskussion med ett modernt och fräscht tidskriftsformat.” (Undervisnings- och kulturministeriet 2016).

I den här avhandlingen kommer jag att analysera vilka argumentationsmedel Astras skribenter använder sig av i sina argumenterande texter. Jag kommer att utföra en diakron analys där jag granskar bruket av argumentationsmedlen ethos, pathos och logos och diskuterar hur användningen av de olika argumentationsmedlen har sett ut under Astras aktiva sekel.

Forskning som tangerar den finlandssvenska feministiska retoriken och argumentationen är i skrivande stund så gott som obefintlig och därför anser jag att min avhandling fyller en relevant lucka i retorikforskningen. Tack vare att Astra överlevt ett helt sekel ger det mig en ypperlig chans att studera den finlandssvenska feministiska debatten både ur ett dagsfärskt perspektiv, men också titta tillbaka på hur argumentationen såg ut för hundra år sedan.

En orsak till att jag intresserat mig för hur den feministiska argumentationen ser ut i Svenskfinland är för att utvidga den finlandssvenska feministiska medieforskningen. Medieforskaren Anu Koivunen (2017) diskuterade i ett radioprogram skillnaden mellan feminismens utbredning i Finland och Sverige. Koivunen hävdar att i Sverige är den feministiska medieforskningen betydligt aktivare än i Finland, vilket går hand i hand med det faktum att den feministiska aktivismen är tystlåtnare i Finland än i Sverige (Sveriges Radio Sisuradio 2017). Koivunen menar att Finland är moraliskt sett mer konservativt än Sverige då det kommer till feministiska yttringar i offentligheten (Sveriges Radio Sisuradio 2017). Jag vill alltså i min avhandling lyfta fram hur den feministiska opinionen gör sig hörd i Finland, med fokus på Svenskfinland, där feminismen fortfarande har en relativt svag position i samhället.

I mitt analysmaterial kommer vi att ta avstamp i en artikel där allmän värnplikt för både kvinnor och män debatteras i och med första världskrigets nedrustning och vi kommer att avsluta med #metoo-kampanjen som blossade upp under hösten 2017. Det är två feministiska frågor med ett sekel mellan sig, men trots det finns samma kamp för jämställdhet som grund för båda. Jag vill i min avhandling utreda hur frågor som dessa har framförts och hur retoriken kring dem har sett ut.

Retoriken som vetenskap har en stark maskulin tradition där det kvinnliga perspektivet länge ansetts oviktigt, som i många andra vetenskaper. Män har dominerat det offentliga livet och på så vis utgjort både studieobjektet och varit de som själva utformat principerna för retoriken som vetenskap. (Hellspong & Mral 2003, s.4.) I min avhandling kommer jag inte att lägga nämnvärt fokus på att skilja mellan manlig och kvinnlig retorik, däremot kommer jag att fokusera på det som Mral (2003, s.38) kallar för högstatusgrupper och lågstatusgrupper och hur retoriska strategier kan skilja sig mellan dessa grupper. Högstatusgrupper är de grupper som dominerar i en specifik situation, i det här fallet är det män som dominerar i det offentliga rummet, och lågstatusgrupper är de grupper som i förhållande till högstatusgruppen blir en minoritet (Mral 2003, s.38). I mitt material behandlar jag alltså skribenterna som en

lågstatusgrupp eftersom syftet med avhandlingen är att granska feministisk argumentation och inte kvinnlig respektive manlig argumentation.

Inom feministisk retorikforskning ses Karlyn Kohrs Campbells artikel *Kvinnorörelsens retorik: en oxymoron* från 1973 som startskottet för ”den nya retoriken” där lågstatusgrupper började ta plats. Genom att utöka disciplinen med nya principer med fokus på makt och maktlöshet och genom att studera den retorik som lågstatusgrupper producerade utmanade man retorikens maskulina tradition. (Mral 2011, s.9.) Under 1990-talet blev den feministiska retorikforskningen allt mer populär och man fäste stort fokus på att med hjälp av de nya teoribildningarna utforska historiska kvinnors retoriska prestationer (Hellspong & Mral 2003, s.5).

Mral (2003, s.34–50) redogör för sin forskning kring manliga och kvinnliga, högstatusgruppers och lågstatusgruppers, argumentationsstrategier. Hon hävdar att det främsta argumentationsmedlet en lågstatusgrupp måste utforma är sitt ethos: ”Men oftast var det nödvändigt att stödja sin argumentation med betydligt mer än formella argument, först och främst med ett offensivt skapande av ett välfungerande ethos” (Mral 2003, s.36). Förutom ett välfungerande ethos menar Mral (2003, s.47) att typiska argumentationsstrategier för lågstatusgrupper är att hålla en lågmäld och icke-aggressiv profil samt att framstå som förhandlande och förstående i stället för att ta till kampinriktade strategier som faller naturligt för högstatusgrupper. Jag kommer att återkoppla till dessa argumentationsstrategier i min avslutande diskussion för att se hur de korrelerar med mitt analysresultat.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med min avhandling är att utforska användningen av argumentationsmedel i debattartiklar hämtade ur tidskriften *Astra* under de hundra år som den utgivits.

Konkreta forskningsfrågor som jag söker svar på är:

- a) Hur använder skribenterna de klassiska argumentationsmedlen för att föra fram sitt budskap? Jag utreder hur skribenterna varierar sin användning av ethos, pathos och logos i sina texter. Jag analyserar argumentationsmedlens frekvens för att få en uppfattning av respektive argumentationsmedels popularitet. I och med denna frekvensanalys kommer jag även ta fasta på huruvida det går att se någon skillnad i användningen av argumentationsmedel under de olika tidsperioderna.

- b) Hur förhåller sig bruket av argumentationsmedel till artiklarnas samhälleliga och kulturella kontext? I den avslutande diskussionen avhandlar jag resultatet av argumentationsmedelsanalysen ur ett bredare perspektiv och ser huruvida det går att dra paralleller mellan bruket av argumentationsmedel och de teman eller frågor artiklarna behandlar.

I min avhandling kommer jag således att analysera bruket av argumentationsmedel i feministiska debattartiklar som publicerats under perioden 1919–2018 i en finlandssvensk tidskrift med feministiskt fokus. Jag anser att min avhandling fyller en lucka i och med att denna typ av forskning inte har gjorts på ett liknande material. Finlandssvensk retorikforskning är överlag ett smalt och outforskat område jämfört med exempelvis sverigesvensk retorik. Med min avhandling vill jag ta ett steg i den finlandssvenska retorikforskningen genom att se hur den finlandssvenska feministiska retoriken har sett ut och ser ut idag. Materialet ger mig möjlighet att utföra en diakron analys på grund av dess breda tidsspann samtidigt som den finlandssvenska aspekten även beaktas i och med tidskriften ges ut på svenska i Finland och har finlandssvenskar som främsta målgrupp.

2 Teoretiska utgångspunkter och tidigare forskning

I följande kapitel kommer jag att redogöra för de teoretiska utgångspunkter som min avhandling baserar sig på. Retoriken utgör den primära teoretiska kärnan för min avhandling och i avsnitt 2.1 presenteras i korthet retoriken, varefter jag redogör för tidigare retorikforskning som tangerat politisk och feministisk debatt. Feministisk ideologi utgör den sekundära teoribasen för min avhandling. Jag kommer att presentera feminismens historia och utveckling ur en global synvinkel, men också genom att belysa feminismens framväxt i Finland.

2.1 Retorik

Den grundläggande teorin för min avhandling är hämtad från retorikens klassiska lära, närmare bestämt från argumentationsanalysen. I följande avsnitt definieras retoriken som vetenskap. Därefter tar jag upp några exempel på forskning som antingen fokuserat på retorikens betydelse för den politiska debatten eller på hur ojämlika maktförhållanden kan belysas ur ett retoriskt perspektiv.

2.1.1 Vad är retorik?

Retoriken är allmänt känd som talarkonsten eller läran om konsten att övertyga. Den är tillsammans med filosofin den äldsta vetenskapen med sina rötter i antikens Grekland och Rom. De två vetenskaperna har i över två millennier studerat talet och det abstrakta tänkandet – två egenskaper som människan besitter till skillnad från övriga djur. Filosofin har ansvarat för studiet av tänkandets förutsättningar och retoriken för talets. (Hellspång 2011, s.13–20.)

Men att endast kalla retoriken för talarkonsten och konsten att övertyga ger inte en rättvis bild av dess verkliga potential. Retorikbyråen beskriver retorikens många användningsområden på följande sätt:

Retorik kan också användas för att lösa problem, hitta nya perspektiv på en fråga och till att komma fram till kloka beslut. Men inte nog med det – retoriken är också ett kraftfullt analysinstrument. Den som kan retorik har större möjligheter att analysera och

bedöma ett budskap. Retorik är inget mindre än en kunskap om språkandets villkor och förutsättningar. (Retorikbyrån u.å.)

Som det nämns i citatet ovan är retorik så mycket mer än en konst eller vetenskapsdisciplin. Den är ett viktigt och användbart analysinstrument som hjälper oss att kritiskt granska olika budskap. I dagens kommunikationssamhälle är det speciellt viktigt att vi behärskar hur vi kan granska alla former av skriven och verbal text vi tvingas förhålla oss till både i professionella sammanhang och i vardagslivet (Hellspång 2011, s.38).

Enligt Hellspång (2011, s.38) har intresset för retorik varierat från att vara en högt ansedd grundläggande vetenskap till att nästan helt och hållet strykas ur skolornas läroplaner. Idag är retoriken åter ett uppskattat element i akademiska kretsar och även för gemene man. Intresset för retorik blomstrar och orsakerna är flera. En av de största orsakerna är massmediesamhället där vi alla dagligen utsätts för texter med syfte att sälja, informera och övertyga. Retoriken ger oss redskap att kritiskt granska den enorma mängd text som vi tvingas bearbeta både i yrkeslivet och på fritiden. Massmediesamhället förutsätter även att vi har en mängd producenter av dessa texter som offentligheten tar del av. Kommunikatörer i form av journalister, politiker och aktivister drar nytta av retorikens läror för att effektivisera sin talförmåga och lyckas övertyga och nå ut till sin publik. Retorikens uppsving går även hand i hand med den moderna språkfilosofin som bygger på att vi idag är mera medvetna om hur starkt tanken och språket är knutna till varandra. Vi har insett att det inte endast är vetenskapens språk som är värt att analysera och granska, utan även alla möjliga olika kommunikationssituationer som sker utanför de akademiska kretsarna. ”Den retoriska språkgranskningen kan rentav ses som en central intellektuell disciplin som rör förutsättningarna för vår världsbild och vårt tänkande.” (Hellspång 2011, s.38).

Denna kortfattade översikt över retorikens funktion fungerar som grund för det teoretiska ramverk jag förhåller mig till i denna avhandling. Det mer specifika fokuset i min avhandling ligger däremot på argumentation och argumentationsmedel som jag kommer att presentera mera ingående i avsnitt 3.3.

2.1.2 Tidigare forskning om retorik och makt

I det här avsnittet tar jag upp några exempel på tidigare forskning som tangerar retorikens roll i samhällsliga maktstrukturer. En del av forskningen jag presenterar här har ett mer allmänt

politiskt fokus vars syfte är att utreda hur den politiska retoriken struktureras och fungerar, medan en del har inriktat sig på att studera retorikens funktion i olika samhällsliga maktförhållanden, till exempel genom genusinriktad retorikforskning.

I Patrik Wikströms doktorsavhandling (2007) analyseras och problematiseras Olof Palmes argumentation i en valdebatt. Syftet för avhandlingen är att kritiskt granska och värdera argumentationen med hjälp av klassiska och moderna teorier beträffande effektiv argumentation. Dessutom söker man svaret på hur Palme lyckas skapa starka känslor i publiken. Palme är känd för sin utmärkta förmåga att väcka starka känslor hos den publik han talade till under sina politiska tal och debatter. (Wikström 2007, s.11–12.)

Palme lyckas tala till publikens känslor och skapa dramatik i debatten genom att framgångsrikt fånga upp publikens stämningar och använda dem till sin egen fördel. Palme påverkades av den amerikanska argumentationstekniken där man inte räds för att anspela på publikens känslor, vilket i Sverige uppfattades som väldigt otypiskt för politisk debatt där man förväntades vara pragmatisk, lyhörd och lågmäld. (Wikström 2007, s.14–15.) Olikt andra politiker stödde sig Palme sällan på fakta och statistik, för honom var det viktigare att tala folkligt och känslösamt till publiken (Wikström 2007, s.21). Det som ansågs som unikt med Palmes retorik var hans användning av känslöargument framom logiska argument. Det kommer jag att diskutera vidare då jag redogör för hur dylika argument använts i mitt material.

Barbro Wallgren Hemlin (1997) undersöker argumentationsmedel i 45 predikningar från 1990. Prästens roll vid predikan kan liknas vid en politikers roll under en valrörelse. Kommunikationssituationerna utformas båda av en auktoritär sändare och en stor skara mottagare som i det här fallet är lyssnare eller eventuella väljare (Wallgren Hemlin 1997, s.13).

Avhandlingens syfte är tredelat; 1) vad vill prästerna övertyga lyssnarna om, 2) hur går de tillväga för att övertyga lyssnarna och 3) vem är det som försöker övertyga (Wallgren Hemlin 1997, s.15–16). Den andra och tredje delen är specifikt intressanta för min egen avhandling eftersom Wallgren Hemlin undersöker i grund och botten samma sak som jag gör i den här avhandlingen, men med ett annat material och andra språksociologiska infallsvinklar. Genom att analysera och jämföra förekomsten av argumentationsmedel och argumentationens uppbyggnad söker Wallgren Hemlin svar på om det går att uttala sig om vilka argumentationsmedel som förekommer mest och minst och specifika skillnader mellan

manliga och kvinnliga präster, deras ålder och var någonstans predikningarna hölls (Wallgren Hemlin 1997, s.16).

Resultatet visar att det argumentationsmedel som främst förekommer i de undersökta predikningarna är ethosargument, eller auktoritetsargument, där prästen använder sig av antingen sin egen eller någon annan auktoritet (Gud, Jesus, Bibeln m.fl.) för att stöda sina teser (Wallgren Hemlin 1997, s.182). Pathosargument förekommer näst mest och tar sig ofta formen av något slags hot eller löfte som prästen yttrar för lyssnarna (Wallgren Hemlin 1997, s.226). Logosargument förekommer minst och fungerar främst som en grund för tolkning av evangelietexten eller som en definition av viktiga begrepp (Wallgren Hemlin 1997, s.201).

Den mest signifikanta skillnaden mellan manliga och kvinnliga prästers argumentation var att de manliga prästerna använde betydligt mer ethos- och pathosargument än de kvinnliga prästerna. De manliga prästerna talade mer om räkenskapen, uttalade hot och skapade en bild av Gud som stark, mäktig och farlig. (Wallgren Hemlin 1997, s.254.) I den avslutande diskussionen kommer jag att jämföra argumentationsmedelsfrekvensen i Wallgren Hemlins material med mitt eget analysresultat och kommentera vad som kan ge upphov till att skillnader förekommer i de två olika materialen.

Karlyn Kohrs Campbells artikel *Kvinnorörelsens retorik: en oxymoron* från 1973 anses idag vara en klassiker inom feministisk retorik. I artikeln redogör Kohrs Campbell för huruvida feministisk retorik utgör en enhetlig och egenartad genre inom den traditionella retorikdiskursen. Hon menar att de dåtida retoriska verktygen inte gav den feministiska retoriken möjlighet att existera på lika villkor som den traditionella mansdominerande retoriken eftersom de definitioner och begrepp som då fanns att tillgå inte kunde tillämpas på kvinnorörelsens retorik. I och med att de analysmodeller och begrepp som då fanns att tillgå endast utgick från ett manligt eller en högstatustalares perspektiv kunde inte samma verktyg tillämpas på kvinnors eller lågstatustalares retorik. (Kohrs Campbell 1973, s.29–30.)

Retorikens möte med genusvetenskapen har resulterat i studier av bland annat krigsretorik, religiös retorik och politisk retorik där man fokuserar på till exempel kvinnans roll som talare och kvinnliga retoriska strategier (Mral 2011, s.9). Det är inte bara kvinnan som står i centrum för de nya retoriska teorierna med genusperspektiv. *Alternative rhetorics* lägger fokus vid vilka retoriska strategier som används på basis av talarens kulturella och samhällsliga status där icke-dominanta grupper som exempelvis homosexuellas, funktionshindrades eller ungdomars retorik studeras (Mral 2003, s.34).

I en studie av kvinnors argumentationsstrategier kunde man påvisa att kvinnor använder sig vanligtvis av lågmälda och icke-aggressiva strategier i mansdominerade retoriska situationer. Kvinnor strävar ofta till att föra dialog och inkludera andra samtalsparter, vilket har visat sig vara en fungerande strategi för att kunna förhålla sig till de traditionella normerna inom retoriken. Kvinnor kan självklart använda sig av mer aggressiva strategier på samma villkor som män, men den sortens argumentation har genom tiderna inte varit acceptabel för en kvinna och har således inte varit användbar. Studien påvisar även att kvinnor i högre grad är bättre än män på att anpassa sig till den publik hon vänder sig till. (Mral 2003, s.47.)

Idag har den feministiska aktivismen brett ut sig över sociala medier där aktivister av olika slag använder sina plattformar för att göra sig hörda. Munro (2013) diskuterar i sin artikel fenomenet *online activism* där hon hänvisar till statistik som påvisar att kvinnor mellan 18 och 29 är de aktivaste användarna av sociala medier. De unga feministerna skapar en gemenskap kring den språkutveckling som sker i och med digitaliseringen. Som utomstående kan det vara svårt att hänga med i debatten som ständigt utökas med nyord och hashtaggar. (Munro 2013.)

I den avslutande diskussionen kommer jag att ta upp dessa studier på nytt för att peka ut likheter och olikheter i de resultat som presenterats här ovan med mitt eget analysresultat. Jag kommer att dra paralleller mellan analysresultaten i dessa studier och min egen studie samt diskutera hur olika teman i de artiklar jag analyserat eventuellt kan påverka argumentationsmedelsbruket.

2.2 Feminism

I de två följande avsnitten redogör jag för feminismen som ideologi. Syftet med dessa avsnitt är att bilda en övergripande uppfattning av ideologins historia för att kunna kommentera texternas politiska och kulturella kontext i den avslutande diskussionen. I avsnitt 2.2.1 presenteras feminismens utveckling ur ett globalt perspektiv där jag tar fasta på några betydande milstolpar. I avsnitt 2.2.2 riktar jag fokus på hur feminismen sett ut i Finland, både på finskt och finlandssvenskt håll.

2.2.1 Feminism ur ett globalt perspektiv

Den feministiska kärnan grundar sig på kampen mot förtryck av kvinnor och hur samhället ska bli jämlikt för att ge kvinnor samma möjligheter, skyldigheter och rättigheter som män (Gemzöe 2003, s.7). Feminismen som ideologi tar sin början i mitten av 1800-talet och inspireras då av den liberala politiska filosofi som uppkom i och med upplysningstiden på sena 1700-talet och under 1800-talet. Med tanken om alla människors lika värde och rationalismen börjar den liberala feminismen framträda. Trots dessa nya liberala idéer och det högt värderade förnuftet är det fortfarande männen som anses vara förnuftiga nog att styra samhället, medan kvinnors förnuft liknas vid djurens och de anses vara fullkomligt känslostyrda. Mary Wollstonecraft skrev 1792 skriften *A Vindication of the Right of Woman* och har gått till historien som en av de första kvinnorna som offentligt kritiserade denna exkluderande idé om att kvinnors förnuft skulle vara mindre värt än mäns och att männen är de enda med politiska rättigheter. (Gemzöe 2003, s.31–32.)

Kvinnors rätt till utbildning, valmöjlighet gällande yrke och rösträtt blir liberalfeministernas främsta kamper. Kvinnlig rösträtt och myndighet var de största frågorna som ledde till organiserat arbete över hela Europa. Det feministiska arbete som ägde rum under denna tidsperiod räknas som den första vågens feminism. Det är aningen svårt att tidsbestämma när exakt första vågens feminism existerade eftersom det snarare handlar om vilka idéer som dominerade än en specifik tidpunkt. Man kopplar främst ihop liberalfeminismen med första vågens feminism, trots att vissa radikalfeministiska idéer redan då var närvarande. (Gemzöe 2003, s.35–37.)

Den andra vågens feminism uppkom i början av 1960-talet då man med nya krafter ville intensifiera arbetet för kvinnornas jämlikhet i arbetslivet och inom politiken. Till exempel kämpade man hårt för frågor angående lika lön, samma tillgång till viktiga poster inom yrkeslivet och politiken och lika politisk representation. (Gemzöe 2003, s.37.)

Radikalfeminismen som rörelse växte till sig under denna period i USA, Europa och Australien. Radikalfeminismen vill synliggöra det kvinnliga förtrycket som första vågens liberalfeminism inte uppmärksammade på samma sätt i och med att deras kamp riktade sig mot kvinnans roll i yrkeslivet och politiken. Kvinnans underordnade roll i hemmet och familjen, sexuellt förtryck, kvinnomisshandel och kvinnoförakt var frågor som radikalfeministerna ägnade sig åt. Termen *patriarkat* lanserades och bredde ut sig för att senare bli en betydande grundsten i det moderna feministiska tänkandet. Patriarkatet är

benämningen på det samhällssystem som grundar sig på mäns dominans över kvinnor och hur män gynnas av detta system på kvinnors bekostnad. (Gemzöe 2003, s.45–46.)

Tredje vågens feminism, som anses ha uppstått i början av 1990-talet, ägnade mycket arbete åt intersektionell feminism genom att synliggöra kvinnors levnadsvillkor, med särskilt fokus på ojämlikheter som går att finna mellan etniciteter, samhällsklasser och sexuell orientering (Head 2017). Tredje vågens feminism kopplas ofta ihop med mottot ”Girl power” som punkrörelsen Riot grrrls och senare popgruppen Spice Girls använde sig av. Feminism blev något av en trend som kvällstidningar, tv-program och andra kommersiella industrier utnyttjade. (Ladendorf 2004 s.48.)

Queerteori blir ett centralt element för tredje vågens feminism som anammar den queerteoretiska synen på kön, genus och sexuella läggningar som något instabilt och föränderligt. Konflikten mellan den queera inställningen till sexuell identitet och genusidentitet och den tidigare dominerande uppfattningen om klara åtskilda strukturer för dessa identiteter går fortfarande heta i den feministiska debatten. (Gemzöe 2003, s.141–143.)

Under de senaste åren har man dessutom börjat diskutera och definiera den fjärde vågens feminism. Ealasaid Munro (2013) diskuterar fjärde vågens feminism och hur den skiljer sig från den tredje vågen. Fjärde vågens feminister fokuserar även de på frågor kring intersektionalitet, men den stora skillnaden mellan tredje och fjärde vågens feminister är hur det politiska arbetet utförs. Fjärde vågens feministiska arbete utförs via sociala medier där debatterna sprids snabbare än någonsin och feminismen som ideologi når ut till större folkmassor. Möjligheten att göra sin röst hörd tack vare internet och sociala medier ger makt åt även de som tidigare inte getts plats i den offentliga debatten. (Munro 2013.)

2.2.2 Feminism i Finland

Varje nation har sin egen feministiska historia eftersom politiska trender inte når ut till varje del av världen över en natt. Alla länder har dessutom varierande resurser och kulturella och religiösa normer som inverkar på feminismens intåg i politiken. Lindberg (2011) redogör för hur den feministiska ideologin har blomstrat även i Finland under de senaste tvåhundra åren. Feminismens utveckling i Finland har sett lite annorlunda ut än i exempelvis USA och Västeuropa och man har även noterat vissa skillnader jämfört med de övriga nordiska länderna.

Redan under första hälften av 1800-talet började de finländska kvinnorna organisera sig. I detta tidiga stadium av kvinnlig organisering handlade det främst om inofficiella kvinnoföreningar som jobbade med välgörenhetsarbete, men de lyfte även fram politiska och ekonomiska frågor med kvinnan i fokus. Under 1840-talet började de mer välbärgade kvinnorna samla sig i Fruntimmersföreningar. På landsbygden var det till en början ovanligt med separata föreningar eller organisationer för kvinnor. Först efter sekelskiftet började även landsbygdens kvinnor organisera sig i separata kvinnliga grupper och här spelade martharörelsen en stor roll. (Lindberg 2011.)

De officiella kvinnorättsorganisationerna uppstod i slutet av 1800-talet och då började kvinnors medborgerliga rättigheter tas på allvar i den nationella politiken. 1906 blev de finländska kvinnorna först i Europa att inneha allmän rösträtt och kunna ställa upp i nationella val. Kvinnlig rösträtt och valbarhet banade vägen för kvinnornas intåg i partipolitiken och särskilda kvinnoförbund blev allt vanligare bland de olika partierna under första halvan av 1900-talet. (Lindberg 2011.)

Under 1960-talet tog sig den kvinnorörelsevåg som startat i USA och Västeuropa även till Finland och man började lobba för bland annat kvinnors ekonomiska självständighet, fri abort, bättre preventivmedel och förbättrad barnvård. Man ifrågasatte den ojämlika fördelningen av makt och arbete i hemmet och på arbetsplatserna och inom utbildningsväsendet och politiken. En del av dessa krav möttes i och med att en radikal könsrollsdebatt i hela Norden tog fart och påverkade jämställdhetspolitiken betydligt. (Lindberg 2011.)

På finlandssvenskt håll frodades den feministiska litteraturen under 1970-talet och andra kulturella aktiviteter påverkade aktiva feminister och nådde även ut till de som vanligtvis inte rörde sig i de innersta feministkretsarna. Under 1970-talet radikaliserades många kvinnosaksorganisationer och nya uppstod. Finlandssvenska feministgrupper i Helsingfors som Rödkäringarna och Marxist-feministerna skapades. I det stora hela var det grupperna Feministit-Feministerna och Kvinnosaksförbundet Unionen som bildade den finländska feminismens kärna. (Lindberg 2011.)

Ur nordiskt perspektiv ansågs Finlands kvinnorörelser under det radikala 1970-talet som förhållandevis kläna och anspråkslösa i jämförelse med de övriga nordiska länderna. Man har försökt utreda vad det kan bero på att den radikala feminismen inte eskalerade på samma vis och det finns flertalet teorier. En orsak till att de nya rörelserna och radikalfeminismen inte

lyckades med lika stor slagkraft i Finland kan vara att den finländska partipolitiken förhöll sig tämligen positiv till kvinnosaksfrågor. I och med att de olika partierna inrättade egna kvinnoförbund fanns det inte utrymme eller resurser för de nya, radikala kvinnorörelserna att utvecklas. En annan orsak kan också vara att de finländska kvinnorna redan en längre tid hade deltagit i arbetslivet och politiken och upplevde därför inte samma omvälvande livssituation som kvinnor i övriga Norden. (Lindberg 2011.)

I slutet av 1900-talet tog sig feminismen an miljö- och fredsfrågor, således bildades antikärnkraftsrörelser och ekofeministgrupper. Bland annat de partipolitiska förbunden Svenska kvinnoförbundet och Socialdemokratiska kvinnor arbetade hårt för dylika frågor. Kvinnopolitiskt arbete över partigränserna blev populärt och stärkte den politiska feminismen i och med verksamhet som bland annat Kvinnonätverket i Finlands riksdag och Kvinnoorganisationer i samarbete. (Lindberg 2011.)

Vid millennieskiftet började man tala om en tillbakagång för finländska kvinnorörelser och man menade att de feministiska krav som ställts hade uppfyllts och att kampen inte längre tilltalade kvinnor, fram för allt yngre kvinnor. Detta bestreds dock av den nya våg av feminism som växte fram samtidigt som dessa spekulationer började gro. Den nya vågen, tredje vågens feminism, etablerade sig även i Finland och förde fram frågor kring utseendefixering, sexualiserat våld och könsmobbing. I och med internet ökade medvetenheten om dessa frågor snabbt och kommunikationen frodades. (Lindberg 2011.)

Idag ser vi genusvetenskapens framgångar inom den akademiska världen och forskningen inom ämnet breder ut sig mer och mer. Att feminismen i Finland eller i allmänhet skulle vara på tillbakamarsch är utan tvekan en rejäl osanning. Den moderna feminismen är en av de största och mest inflytelserika efterkrigstida sociala rörelser i Finland. (Lindberg 2011.)

Jag kommer att återkomma till detta avsnitt då jag i samband med den avslutande diskussionen diskuterar olika politiska frågor som lyfts upp i de analyserade artiklarna och hur de frågorna kan ha påverkat bruket av argumentationsmedel. Jag kommer dessutom att kommentera det politiska klimatet för tiden då somliga artiklar publicerats och då är detta avsnitt en nödvändig referens.

3 Material och metod

I det här kapitlet klargör jag analysens material och den metod jag använt mig av. Jag redogör för mitt val av material, både hur valet av tidskrift och valet av artiklar gått till. Sedan presenterar jag arbetsmetoden och analysprocessen. I följande avsnitt redogör jag för de definitioner jag använt mig av gällande argumentationsmedlen. I det sista avsnittet presenteras analysmodellen jag använt.

3.1 Val av material

I det inledande kapitlet motiverade jag varför jag valt att samla mitt analysmaterial från tidskriften *Astra*. På grund av att tidskriften har funnits i snart hundra år så utgör den ett digert material och är därför ett tacksamt material för att utföra en diakron studie i finlandssvensk politisk och feministisk debatt. Mitt material består av tolv artiklar med debatterande syfte som är hämtade från sex olika årgångar utgivna 1919–2018.

De analyserade artiklarna har alla ett debatterande syfte och är skrivna av både anonyma och namngivna skribenter. Artiklarna är slumpmässigt utvalda på det vis att jag utan desto vidare eftertanke helt enkelt valt två artiklar med debatterande syfte ur de sex årgångar jag på förhand bestämt mig för att använda. Själva argumentationen har jag inte i det skedet lagt någon tid på att analysera så därför torde inte detta slumpmässiga materialval ha någon betydelse för det slutgiltiga analysresultatet. Artiklarna är hämtade ur årgång 1, 21, 41, 61, 81 och 100 som är utgivna under åren 1919, 1939, 1959, 1979, 1999 och 2018. Jag har valt att använda mig av ett så tidsmässigt brett material för att kunna studera den finlandssvenska feministiska argumentationen ur ett diakront perspektiv och på så vis få en övergripande bild av hur den sett ut under *Astras* aktiva period.

Valet av just dessa årgångar har jag gjort för att få ett konsekvent intervall mellan artiklarnas publicering och för att jag upplever att dessa årgångar lyckas representera betydande tidpunkter för feminismens utveckling. Flera av de frågor som var och är av stor betydelse för de olika feministiska vågorna som jag redogjorde för i avsnitt 2.2.1 uttrycks i artiklarna jag analyserat. Exempelvis ser man att det i de äldre årgångarna från 1919, 1939 och 1959 läggs stort fokus på kvinnor och mäns olika roller i samhället, medan man i de senare årgångarna

från 1979, 1999 och 2018 dryftar frågor som tangerar utseendehets, populärkultur och sexuella trakasserier.

Astra har självklart undergått förändringar under sitt aktiva sekel, vilket har gjort arbetet med den här avhandlingen både svårare och intressantare. Tidskriften hette under perioden 1992–2012 Astra Nova och både design och innehåll har varierat i takt med tidskriftens utveckling. Det skulle ha varit enkelt att välja ut en viss typ av artikel, till exempel en ledare, i varje nummer och analyserat dem, men det har inte varit möjligt eftersom tidskriften har bytt form flera gånger. Den första årgången från 1919 består exempelvis endast av sex sidor av täta textkolumner utan bilder och utan några allmänna rubriker som indikerar att en viss text är en debatterande text. I de senare årgångarna har det varit lättare att identifiera de debatterande texterna i och med att de ofta hittas i samband med ledaren eller under den återkommande rubriken Angeläget. Artiklarna som utgör mitt material ser med andra ord väldigt olika ut. En del artiklar kompletteras med fotografier och illustrationer och en del består endast av skriven text. Även artiklarnas längd varierar, men de flesta artiklar omfattar 500–1000 ord. Den längsta artikeln är publicerad 1939 och är 2360 ord och den kortaste är publicerad 2018 och är 254 ord.

3.2 Arbetsmetod

Jag har ganska långt utgått från samma typ av arbetsmetod och analysmodell som Barbro Wallgren Hemlin (1997) gör i sin doktorsavhandling som jag kortfattat presenterade i avsnittet för tidigare forskning. I och med att det material som Wallgren Hemlin analyserade liksom mitt material är av ideologisk och värdeladdad typ anser jag att det är en lämplig metod och analysmodell att använda i min avhandling. Jag har ändå tagit mig friheten att modifiera analysmodellen på vissa ställen där jag ansett den vara onödigt detaljerad eller komplex för mitt material. Min analys bygger trots allt på ett mindre material, så de modifikationer jag har gjort är gjorda med tanke på att effektivera analysen och undgå oväsentliga utsvävningar.

På samma sätt som Wallgren Hemlin har jag byggt upp min arbetsmetod i tre steg. Vid en första genomläsning av artiklarna har jag gjort en grundläggande analys där jag fastställt temat och innehållet för artiklarna. Det här delmomentet har resulterat i de artikelsammanfattningar som inleder varje enskild årgångs analysdel. Det andra steget i

arbetsmetoden utgörs av en övergripande analys där jag identifierat artiklarnas huvudtes och tillhörande stödargument. I det tredje steget utför jag en ingående analys av dessa teser och stödargument och kategoriserar dem enligt vilket argumentationsmedel de tillhör för att sedan sammanställa en frekvenstabell för varje tidsperiod. Jag ger exempel på hur argumenten formuleras i artikeln och motiverar varför jag valt att kategorisera argumentationsmedlen på det vis jag gjort.

3.3 Argumentationsmedel

Analys av argumentationsmedel är en del av den klassiska retorikanalysen. Analysen som jag gör är alltså en förenklad variant av den klassiska retorikanalysen i och med att fokuset för min avhandling ligger endast på argumentationsmedelsbruket. En fullständig retorikanalys för varje text skulle i detta fall vara onödigt. Därför utför jag endast en analys av det som Karlberg och Mral (1998) kallar grundläggande medel för att övertyga. Jag använder dock termen argumentationsmedel eftersom jag tycker att den är smidigare och tydligare.

Argumentationsmedel är de verktyg som avsändaren använder för att påverka och övertyga mottagaren i en retorisk handling. De tre argumentationsmedel som vi använder oss av ännu i dagens retorikanalys är konstruerade av Aristoteles flera hundra år före vår tideräkning. Argumentationsmedlen kallas ethos, logos och pathos. Ethos handlar om avsändarens personlighet och tillförlitlighet. Logos handlar i sin tur om huruvida avsändaren med hjälp av fakta och förnuft lyckas övertyga mottagaren. Pathos gäller den känslomässiga verkan som avsändaren försöker skapa hos mottagaren. (Karlberg & Mral 1998, s.31.)

Definitionerna av argumentationsmedlen kan i viss mån variera, men jag har valt att använda mig av Karlberg och Mrals (1998) definitioner av argumentationsmedlen ethos, logos och pathos. Dessa presenterar jag närmare nedan.

Ethos

Ethosargument är den typ av argument som avsändaren använder för att forma sin karaktär eller roll och för att stärka sin trovärdighet. I många fall kan det vara viktigare att ha ett starkt ethos än att det man säger är sanning, eftersom det i själva verket är karaktären och trovärdigheten som lyckas övertyga mottagaren. (Karlberg & Mral 1998, s.31.)

För att studera en avsändares ethos krävs det en granskning av avsändarens identitet och hur denna väljer att framställa den. Går det att säga något om avsändarens personlighet eller bakgrund eller om dennes förhållande till ämnet eller frågan som den vill övertyga mottagarna om? Man kan skapa ett starkt ethos genom att välja att framhäva renodlade karaktärsdrag som skapar en helhetlig roll eller persona av avsändaren. Ett exempel är programledare för olika diskussionsprogram. I ett program där relationer och problem diskuteras är det vanligt att programledaren tar på sig rollen som ”den förtroliga väninnan” eller ”terapeuten”. Dessa roller passar bra ihop med programmets innehåll och det blir naturligt för programledaren att tala om sina egna känslor och erfarenheter för att förstärka sin tillförlitlighet för just denna roll. En programledare för ett program där samhällsfrågor diskuteras tar på sig en annan roll för att matcha innehållet i programmet. En roll som ”folkets försvarare” passar bra för att lyfta samhällsfrågor ur allmänhetens perspektiv och debattera mot offentligheten och staten. Programledaren stärker denna roll genom att sakligt, kunnigt och hängivet samtala om dessa ämnen. (Karlberg & Mral 1998, s.32.) Om dessa roller bytte plats och ”den förtroliga väninnan” ledde ett diskussionsprogram där man behandlade politiska frågor skulle dennes ethos knappast klassas som särdeles stark på grund av att hen inte skulle framstå som trovärdig.

Vilka grepp kan avsändaren använda för att skapa sin tillförlitliga karaktär och lyckas övertyga sina mottagare? För det första kan avsändaren lyfta sin egen auktoritet eller hänvisa till andra som utnämnt denne som en auktoritär person i den aktuella frågan. Auktoriteten kan stärkas genom att peka på sina erfarenheter inom yrkeslivet eller privatlivet. (Karlberg & Mral 1998, s.33.) Karlberg och Mral nämner ingenting i sin definition av ethos om att auktoriteten även kan utgöras av någon annan än avsändaren själv. min analys tar jag ändå i beaktande om avsändaren hänvisar till andra auktoriteter som till exempel myndigheter eller någon specifik grupp eller person med starkt inflytande eller sakkunskap i frågan.

För det andra kan avsändaren skapa tillförlitlighet genom att etablera samhörighet med mottagarna. Detta görs enkelt genom att tala om gemensamma intressen och värderingar, men också faktorer som exempelvis ålder, klass och nationalitet kan användas för att skapa gemenskap och vi-känsla. Det sista greppet som avsändaren kan använda för att stärka sitt ethos är att underhålla mottagaren genom att göra sin text eller sitt tal njutbart eller roande. (Karlberg & Mral 1998, s.33.)

I min analys klassar jag ett argument som ethosargument om det anspelar på en auktoritet av något slag, bidrar till en vi-känsla med mottagaren eller fungerar som ett roande eller njutbart

element i texten.

Logos

Logos är det upplysande och informerande argumentationsmedlet. Genom att använda sig av logosargument talar avsändaren till mottagarnas förnuft och förmåga att tänka kritiskt. En text med starka logosargument innehåller en skälig mängd fakta och argumenterar pragmatiskt och välformulerat. Fakta som hänvisas till bör vara relevant för ämnet och varken tas upp i allt för liten eller för stor utsträckning. Därför är det viktigt att avsändaren har en uppfattning av mottagarens förhandskunskaper för att kunna formulera övertygande logosargument.

Logosargument baserade på fakta kan också bedömas som starka eller svaga om det finns en möjlighet att granska källan för de fakta som presenteras. (Karlberg & Mral 1998, s.34.)

I praktiken kan logosargument i tal och text ta sig i uttryck i statistik, siffror och fackord. I text är det vanligt att använda sig av bilder för att bevisa eller understryka något. Idag är det vettigt att förhålla sig till bildernas äkthet, men det är ändå ett vanligt sätt att stärka sitt logos för en retorisk handling. Genom att framföra praktiska exempel på något man tidigare behandlat på ett mer teoretisk plan är ett väldigt effektivt grepp för att stärka logosargumentationen. (Karlberg & Mral 1998, s.40.)

I min analys kommer jag att kategorisera ett argument som logosargument om det innehåller någon form av faktahänvisning. Jag kommer inte bedöma om den fakta som presenteras är tillförlitlig eller ej eftersom jag inte strävar efter att bedöma huruvida argumenten är starka eller svaga. Mitt fokus ligger endast på att undersöka frekvensen.

Pathos

Pathos är det tredje argumentationsmedlet där man analyserar avsändarens förmåga till att känslomässigt beröra mottagarna. Hurdana känslor vill avsändaren väcka? Beroende på syftet kan avsändaren vilja väcka glädje, sorg eller vrede hos mottagaren, men också fruktan, hopp och medkänsla. När man rätt ut vilka känslor avsändaren spelar på frågar man sig varför. Och hur lyckas avsändaren väcka dessa känslor? (Karlberg & Mral 1998, s.34.)

Genom att avsändaren själv visar känslor kan det smitta av sig på mottagaren. Avsändaren kan genom att återberätta ett gammalt känslösamt minne eller hänvisa till en känslös situation locka med mottagarna i samma sinnesstämning. Ett annat effektivt sätt att väcka

känslor är bilder, både i form av bildspråk och visuella hjälpmedel som fotografier och illustrationer. Till exempel välgörenhetsorganisationer använder sig ofta av det här greppet eftersom en bild på ett undernärt barn eller skadat djur är svårare att ignorera än ett stycke text. (Karlberg & Mral 1998, s.35.)

I politiska debatter är det vanligt att avsändaren spelar på känslor som fruktan och hopp. Genom att först måla upp ett skrämmande scenario av till exempel ökad kriminalitet väcks fruktan i mottagaren och sedan byts fruktan ut mot hopp då avsändaren levererar en lösning på problemet. (Karlberg & Mral 1998, s.43.) I politiska och moraliska debatter är det ett välkänt grepp att lyfta mottagarnas skyldigheter och rättigheter för att väcka engagemang hos mottagaren (Karlberg & Mral 1998, s.35).

Jag kommer i min analys att klassa argument som pathosargument om de syftar till att väcka olika sorters känslor till exempel genom att hota, skrämma eller genom att väcka välbehag och trygghet. Genom att granska ordval och specifika formuleringar kommer jag att utreda vilka känslöstämningar som förmedlas i texterna.

3.4 Analysmodell

Analysmodellen jag använt mig av är även den inspirerad av Wallgren Hemlins (1997) avhandling, men jag har förenklat den för att den smidigare ska kunna tillämpas på mitt material.

I den ingående analysen som förklarades i arbetsmetodens sista steg i avsnitt 3.2 skapar jag en helhetsbild av argumentationsmedlens frekvens genom att redogöra för dessa i tabeller. Förekomsten av argumentationsmedel anges inte i absoluta tal utan jag återanvänder skalan som Wallgren Hemlin använder i sin avhandling. Skalan består av fem nivåer som anger hur frekvent en typ av argumentationsmedel förekommer i texten; *mycket*, *ganska mycket*, *finns*, *lite* och *saknas*. Jag har valt att utesluta kategorin *lite* som Wallgren Hemlin använder i sin analys eftersom jag ansåg att den inte fyllde en funktion i och med att skillnaden mellan kategorierna *finns* och *lite* är så pass obetydlig för mitt material.

För varje artikel analyseras argumentationsmedelsfrekvensen och förs sedan in i en tabell där båda artiklar tillhörande samma årgång ingår. Tabellerna kompletteras med exempel på argument ur de olika artiklarna som klassats som ethos, logos och pathos för att på ett konkret sätt visa hur analysen utförts. På detta sätt skapas ett övergripande system som förenklar den

slutliga komparativa analysen där jag jämför i vilken utsträckning de olika argumentationsmedlen använts. Nedan visas ett exempel på tabellen jag kommer att använda i analysen.

Tabell 1: Exempeltabell för argumentationsmedlens frekvens per årgång

	Artikel 1 (år x)	Artikel 2 (år x)
Ethos	Mycket	Ganska mycket
Logos	Ganska mycket	Finns
Pathos	Finns	Finns

För att ett argumentationsmedel ska klassas som *mycket* krävs det att huvudtesen för artikeln bygger på denna typ av argument. Stora delar av argumentationen ska vara uppbyggd av argumentationsmedlet i fråga. Både huvudtesen och största delen av stödargumenten baseras på samma sorts argumentationsmedel. Kategorin *ganska mycket* används då en typ av argumentationsmedel utgör en påtaglig del av argumentationen, men inte en övergripande prägel. Ett argumentationsmedel klassas som *finns* då det förekommer i argumentationen i viss utsträckning, men inte lika påtagligt som i föregående kategori. Ett argumentationsmedel som inte används alls i en text kategoriseras som *saknas*. I mitt material har kategorin *saknas* inte använts överhuvudtaget eftersom alla tre argumentationsmedel har förekommit i någon mån i varje analyserad artikel.

Orsaken till att jag valt att redogöra för argumentationsmedlens frekvens med hjälp av den här skalan är att det i många fall är meningslöst att försöka räkna ett argumentationsmedels förekomst i en text med absoluta siffror. Ett och samma argument kan innehålla flera olika sorters argumentationsmedel och flera texter är uppbyggda av en lång kedja av sammanflätade argument som gör det komplicerat att försöka urskilja och avgränsa ett argument från ett annat. Därför har jag ansett det mer lönsamt att ringa in argumentationsmedlens förekomst med hjälp av denna riktgivande skala. Dessutom är de analyserade texterna olika långa och absoluta siffror skulle kräva att de omvandlades till någon form av procentuträkningar vilket skulle vara både tidskrävande och i slutändan knappast mer givande för analysen än vad denna skala är.

Användningen av den här typen av skalor är dock inte helt oproblematiske. En skala som består av absoluta siffror ger en exakt bild av frekvensen. Denna typ av skala som jag använder ger inte lika exakta resultat, utan fungerar mera som ett verktyg som kan ge en

generell helhetsbild av argumentationsmedelsfrekvenserna. Den här skalan ger mig samtidigt utrymme för nyanserad tolkning, men även risk för ensidiga subjektiva slutsatser. I den avslutande diskussionen anknyter jag därför resultatet av frekvensanalysen till en mer kvalitativ diskussion där oklarheter kan klargöras.

4 Analys

Analysresultaten presenteras genom att varje analyserad årgång av Astra redogörs för i ett eget avsnitt. Avsnitten är alla uppbyggda på samma sätt och inleds med korta sammanfattningar av de analyserade artiklarna. Sedan följer ett avsnitt där argumentationsmedelsfrekvensen presenteras i tabeller och därefter lyfter jag fram olika exempel på argumentationsmedel som använts och kommenterar dem. I avsnitt 4.7 sammanfattar jag sedan de analyserade årgångarna och jämför de olika argumentationsmedlens frekvens i hela materialet.

4.1 Analys av argumentationsmedel 1919

4.1.1 Artikelsammanfattningar

Artikel 1 från 1919: "Skyddsplikten i Björneborg"

Artikeln är publicerad i nummer 2, årgång 1 och skriven av en skribent som kallar sig B.N. Artikeln handlar om kvinnlig värnplikt som enligt skribentens åsikt borde införas i Finland i form av vad hen kallar skyddsplikt. B.N. berättar om två kvinnor i Björneborg som hade startat ett program de kallade för skyddsplikt och som fungerade som ett slags frivillig värnplikt för kvinnor. Kvinnorna bodde i kaserner och tilldelades uniformer och det praktiska arbetet handlade främst om att lära sig laga mat, sy kläder och ta hand om barn. Kvinnorna fick även viss utbildning i olika läroämnen under eftermiddagarna. Dessutom hörde tjänstgöring och utbildning inom vården till skyddsplikten.

Huvudtesen för argumentationen är att kvinnan bör avlägga värnplikt för att ha rätt att göra anspråk på samma medborgerliga rättigheter som männen. Huvudtesen baseras på ett klassiskt pathosargument där skribenten talar till mottagarnas skyldigheter och rättigheter.

Artikel 2 från 1919: "Vi kvinnor"

Artikeln är skriven av Olga Torckell och publicerad i nummer 3, årgång 1. I sin artikel förfäras hon över kvinnornas ointresse för att kandidera i det stundande lantdagsvalet och deras ovilja mot att rösta in andra kvinnor i lantdagen.

Torckell menar att det under de senaste åren har växt ett skrämmande ointresse för kvinnors plats i offentligheten. Kvinnorna själva vill varken ställa upp som kandidat i valet eller rösta in andra kvinnor i lantdagen. Under de första åren efter att kvinnlig rösträtt och valbarhet legaliserats var intresset för politik stort, men de ivriga representanterna började med tiden dra sig undan på grund av ålderdom och övrigt arbete. Torckell förundrar sig över var de unga efterträdarna nu finns. Kvinnornas tillträde till lantdagen kunde knappast ses som ett misslyckande, men trots det hade många män svårt att erkänna deras nya roll i offentligheten.

Torckell vädjar till kvinnorna att engagera sig i valet och rösta på de få kvinnor hon hoppas få se på kandidatlistorna inom kort. I det avslutande stycket skriver hon ”Ty det är icke nog med att ha tillvunnit sig en rättighet, den måste också utövas, om den skall äga något socialt och för vårt kön uppfostrande värde.”. Detta citat utgör även huvudtesen för Torckells argumentation.

4.1.2 Analysresultat

I tabell 2 kan man se att båda artiklarna från 1919 innehåller mest pathosargument och har därför klassats som *mycket*. Båda artiklarna innehåller också *ganska mycket* logosargument. Ethosargumenten förekommer dock i betydligt mer varierande mängd i de två artiklarna, artikel 1 har jag klassat som *finns* och artikel 2 som *ganska mycket*.

Tabell 2: Analys av argumentationsmedelsfrekvensen i artiklarna från 1919

	Artikel 1 (1919)	Artikel 2 (1919)
Ethos	Finns	Ganska mycket
Logos	Ganska mycket	Ganska mycket
Pathos	Mycket	Mycket

Till näst gör jag en mer djupgående analys genom att presentera exempel på hur skribenterna har använt de olika argumentationsmedlen.

Ethosargumenten

Den största skillnaden mellan artiklarnas argumentationsmedelsfrekvens är användningen av ethosargument. I artikel 1 är det en objektiv och anonym auktoritet som talar och ethosargumenten spelar ingen betydande roll för själva argumentationen trots att det finns

några stycken. I artikel 2 var det en betydligt mer framträdande personlig auktoritet som kom till tals och vi-känslan är ett betydande grepp för argumentationen, därför har jag klassat ethosanvändningen som *ganska mycket*.

I artikel 1 har jag klassat ethosanvändningen som *finns*. Artikeln innehåller en del ethosargument, men de bildar inte en övergripande prägel eller och de består heller inte av samma argumentationsmedel som huvudtesen. De ethosargument jag har kunnat identifiera handlar om skribentens auktoritära persona och vi-känslan i textens inledning. Skribentens auktoritet utgörs av det sakliga och sakkunniga förhållningsättet till sitt ärende. Signaturen B.N. kan möjligen ha varit en känd signatur då texten publicerades, men ur min synvinkel blir det ändå en anonym skribent som ligger bakom texten, vilket inte ger texten ett särskilt framträdande ethos i form av personlighet. Men det sakliga och engagerade framföringsättet skapar ändå en tillförlitlig auktoritet, trots den anonyma skribenten.

En särskilt stark vi-känsla står inte i fokus i artikel 1. I det inledande stycket används formuleringar som ”vårt samhälle”, men det är det enda pronomenet som indikerar att skribenten tillhör samma gemenskap som mottagarna. Anonymiteten håller i sig genom en konsekvent användning av det passiva pronomenet ”man” i stället för *jag*.

I artikel 2 var det däremot en mycket stark vi-känsla som gick som en röd tråd genom hela artikeln, inte helt oväntat med tanke på artikelns rubrik ”Vi kvinnor”. Artikelns skribent, Olga Torckell, tar redan i rubriken chansen att visa att hon tillhör den grupp hon riktar sig till, alltså kvinnor. En annan form av vi-känsla hittas även i det andra stycket där Torckell påpekar att hon i detta fall vänder sig till finlandssvenska kvinnor inför valet. Dock är det ganska tydligt vilka kvinnor som Torckell anklagar vara skyldiga för denna nonchalans för kvinnornas roll i det offentliga, vilket jag återkommer till i samband med att jag avhandlar artikelns pathosargument.

Skribenten tillskriver sig själv en stark auktoritet i och med att hon hänvisar till egna handlingar och erfarenheter.

Tänk er bara – jag har två gånger röstat på en lista med ett fruntimmer, emedan jag ville understöda de tvänne andra kandidaterna. Varför äro kvinnorna i allmänhet, utom de s.k. kvinnosakskvinnorna, absolut likgiltiga, ja, snarast motvilliga, då det gäller kvinnors inval? Jag har många gånger hört bildade och i viss mån allmänt intresserade kvinnor försäkra, att det aldrig kunde falla dem in att rösta på en lista med ett kvinnonamn. (Torckell 1919, s.3.)

I citatet ovan låter skribenten sitt eget handlande fungera som ett exempel, som hon helst skulle se mottagarna följa. Skribentens auktoritet stärks genom att hon uppger sig själv handla på det vis som hon uppmanar mottagarna att göra. Genom att skriva i jag-form ges det en personligare och mer talande bild av vem avsändaren är i jämförelse med den anonyma B.N. i artikel 1 och därför får hela artikeln också ett mer påtagligt och övertygande ethos.

Logosargumenten

I båda artiklarna är logos ett framträdande argumentationsmedel och utgör en stor del av argumenten, men i och med att huvudteserna är uppbyggda av pathosargument har jag klassat båda artiklarnas frekvens av logosargument som *ganska mycket*. Texterna är således packade med information och har ett klart syfte att upplysa läsaren om ett problem och en lösning. Artiklarna innehåller mycket faktahänvisningar i form av både förklaringar och exempel, men även fackterminologi. Däremot nyttjar ingen av skribenterna exakta siffror eller statistik i sina texter.

I artikel 1 består majoriteten av texten av en detaljerad redogörelse för hur väl skyddsplikten i Björneborg fungerar, vilket fungerar som ett stödargument för huvudtesen där skribenten argumenterar för införandet av allmän värnplikt för kvinnor. Skribenten förklarar ingående hur de skyddspliktigas arbetsdag ser ut och hur de bidrar till samhället och utvecklas som fungerande samhällsmedlemmar. Det detaljrika exemplet fungerar som fakta såvida mottagaren uppfattar B.N. som en tillförlitlig källa och därför har jag tolkat detta som ett logosargument.

Skribenten är noga med att markera termer som ”exercis” och ”kasern” med kursiv stil eller citationstecken för att påvisa att den korrekta fackterminologin behärskas, vilket också klassas som ett logosargument. Dessutom framförs ärendet i texten på ett mycket sakligt sätt och avsändaren uppger en bild av sig själv som mycket insatt i ämnet vilket även det klassas som ett logosargument.

I artikel 2 använder skribenten sig av fakta i den grad att hon ställer frågor till sig själv genom hela texten och förser alla frågor med utförliga svar. Som ett exempel låter jag följande citat illustrera Torckells sätt att ställa relevanta frågor och besvara sina egna frågor på ett övertygande sätt.

Varför? Har kvinnorna verkligen under det decennium de haft säte och stämma i lantdagen skött sig så illa, att de visat sig odugliga till detta värv? Ingalunda. De ha i de flesta fall visat sig arbetsdugliga och intresserade, behärskade och lojala, mindre talträngda än många män och med en långtifrån allmän takt och klokhet att begränsa sig till områden, där deras inlägg genom sakkunskap kunnat ha verkligt värde. (Torckell 1919, s.2–3.)

Om frågorna hade fått stå för sig själva obesvarade hade detta kunnat uppfattas som pathosargument med syfte att väcka mottagarnas känslor när de själva tvingades söka svar på frågorna, men i och med att Torckell själv svarar på frågorna med fakta- och erfarenhetsbaserade svar tolkar jag dem som logosargument.

Pathosargumenten

I båda artiklarna finner man klassiska pathosargument för politisk argumentation i form av framhävandet av kvinnornas medborgerliga skyldigheter och rättigheter. I artikel 1 tycker skribenten B.N. att kvinnor inte kan kräva samma rättigheter i samhället om de inte genomgår allmän värnplikt likt männen. I artikel 2 tycker Torckell att kvinnor inte kan förvänta sig rätten att påverka samhället om de inte besvärar sig med att ställa upp i val och rösta på de kvinnor som är villiga att kämpa för kvinnosaksfrågor.

I artikel 1 bygger skribenten upp pathosargument genom ett effektivt bildspråk redan i den inledande meningen; ”Efter senaste vinterns blodiga uppgörelse blödde vårt samhälle ur flere sår.” (B.N. 1919, s.2). I det andra stycket redogör B.N. för dilemmat med medborgerliga rättigheter och skyldigheter som utgör huvudtesen för textens argumentation.

I det andra stycket i artikel 1 poängterar B.N. att idén med allmän värnplikt även för kvinnor ingalunda är en ny idé och hen hänvisar till debatten i Sverige där denna fråga varit aktuell tidigare. I debatten har man argumenterat emot kvinnor och mäns jämlika rättigheter, medan kvinnorrättskämparna har kämpat för att finna en lösning. ”Ett av de mest dräpande argumenten mot denna har nämligen lytt sålunda: kvinnan fullgör ju inte värnplikt, huru kan hon då göra anspråk på samma medborgerliga rättigheter som mannen?” (B.N. 1919, s.2). Detta citat fungerar som den bärande frågan för argumentationen och är i det stora hela ett klassiskt pathosargument, frågan gällande rättigheter och skyldigheter i samhället.

I de avslutande styckena träder den annars så anonyma skribenten fram med att beskriva sig som ”Uppfriskad och värmd för idén och med nyfött intresse för samhällsuppgifterna återvänder man från ett besök i de skyddspliktigas kasern.” (B.N. 1919, s.2). Detta tolkar jag

som ett pathosargument där skribentens egna positiva känslor förväntas smitta av sig på mottagaren för att övertyga denna om att allmän värnplikt är en gynnsam lösning som passar det moderna samhället. Avslutningsvis poängterar skribenten hur kvinnorna i landet skulle glädjas och må gott av att rycka in och utföra värnplikt för nationens bästa i stället för att jobba på kontor – även det ett sätt att locka fram mottagarnas känsla för hopp om en ljusnande framtid.

Förutom det pathosargument som bildar huvudtesen för argumentationen i artikel 2, att kvinnor måste engagera sig i politiken för att uppnå jämställdhet i samhället, går det att finna några ställen i texten där skribenten mer eller mindre direkt talar till mottagarnas känslor. I slutet av det femte stycket beklagar sig Torckell över de unga kvinnornas ointresse för att efterträda de kvinnor som nu inte längre orkar eller hinner föra elden vidare i det politiska livet. Detta kan tolkas som anklagande och väcker onekligen känslor i form av frustration och vrede, men kanske också skam om mottagaren själv råkar vara en ung kvinna som Torckell riktar sig mot.

Pathosargument i form av hot och varslande om sämre tider syns också i slutet av artikeln; ”Undergår icke opinionen en förändring, är det fara för handen att de vunna rättigheterna komma att existera blott på pappret och deras tillämpning småningom alldeles falla ur bruk.” (Torckell 1919, s.3). Torckell menar att kvinnornas rättigheter riskerar bli endast en formalitet i lagen utan någon egentlig verkan i praktiken, ett påstående som torde väcka både bedrövelse och eventuell vilja att kämpa för kvinnornas fortsatta plats i offentligheten.

4.2 Analys av argumentationsmedel 1939

4.2.1 Artikelsammanfattningar

Artikel 3 från 1939: ”Nästan manlig intelligens”

Artikeln är skriven av en skribent som kallar sig Sans Géne och är publicerad i nummer 2, årgång 21. I artikeln återger skribenten en händelse hen erfarit då hen deltagit i en tillställning med majoriteten kvinnliga deltagare. En man bedömer en onekligen begåvad kvinna inneha ”nästan manlig intelligens” då hon lyckas lösa ett problem som han själv inte klarat av att lösa. Skribenten problematiserar detta uttryck och för en diskussion angående att intelligenta kvinnor ses som ovanliga fenomen och inte som allmänt förekommande. Skribenten

misstänker att det faktum att intelligens ses som en typiskt manlig egenskap sitter i männens mindervärdeskomplex och en känsla av hotfullhet då intelligenta kvinnor tar mer och mer plats i samhällets offentliga utrymmen. Slutligen uppmanar skribenten kvinnor att värda sin intelligens och inte skämmas för sin begåvning. På så vis kan uppfattningen om intelligens som en specifikt och exklusivt manlig egenskap så småningom ändras.

Huvudtesen för artikelns argumentation är att kvinnor är lika intelligenta som män och bör tas på samma allvar som männen. Jag har klassat detta argument som ett pathosargument eftersom det väcker känslor som frustration och kampvilja då den orättvisa behandlingen pekas ut.

Artikel 4 från 1939 "Kvinnorna och samhället"

Artikeln är skriven av doktor Hanna Rydh och är publicerad i nummer 2, årgång 19. I artikeln diskuterar Rydh kvinnans roll i samhället, från den mest primitiva samhällsformen under stenåldern till det moderna samhället 1939.

Rydh sammanfattar i sin artikel hur kvinnornas roll som hushållerska och barnskötare är den egentliga orsaken till att männen haft möjlighet att forma samhället till sin egen fördel. När de välbärgade kvinnorna under 1800-talet började kräva utbildning satte det i gång en revolution då kvinnorna började ges samma kulturella och intellektuella kunskapsbas som männen. I och med detta började flera kvinnor söka sig till yrken och poster där de kunde påverka samhället, vilket inte togs varmhjärtat emot på många håll eftersom kvinnornas förhållningssätt till samhället ofta skilde sig från männens.

Huvudtesen för artikeln är att kvinnorna bör ges samma utrymme och bemötas likvärdigt som männen i det offentliga rummet i samhället. Rydh menar att i och med industrialismen försvinner mer och mer arbete från hem och gård vilket gör att kvinnor söker sig till nya arbetsuppgifter för att inte riskera gå sysslolösa i hemmen som tidigare varit den självklara arbetsplatsen. Rydh påstår dock att samhället inte är utformat för att kvinnorna ska delta i det offentliga arbetet och de tas varken på allvar eller uppmuntras bidra med något väsentligt.

4.2.2 Analysresultat

Som synliggörs i tabell 3 innehåller båda artiklarna från 1939 *mycket* eller *ganska mycket* ethos- och logosargument. Däremot varierar bruket av pathosargument betydligt, i artikel 4 fanns det väldigt få pathosargument medan det i artikel 3 är det argumentationsmedel som används mest.

Tabell 3: *Analys av argumentationsmedelsfrekvensen i artiklarna från 1939*

	Artikel 3 (1939)	Artikel 4 (1939)
Ethos	Ganska mycket	Ganska mycket
Logos	Ganska mycket	Mycket
Pathos	Mycket	Finns

Till näst presenterar jag exempel på hur skribenterna har använt de olika argumentationsmedlen i sina texter.

Ethosargumenten

I artikel 3 baserar sig nästan hela texten på flertalet exempel på situationer skribenten erfarit vid olika tillställningar. Hen använder exemplen för att illustrera problemet med att män och kvinnor använder begreppet ”manlig intelligens” då kvinnor visat sig kunniga inom något område. Exempelen från vardagssituationerna ger mottagarna möjlighet att relatera till liknande situationer och bidrar således till skribentens trovärdig persona och tillförlitliga auktoritet.

Skribenten till artikel 3 har dessutom känsla för komik och lyckas formulera sig så att en sarkastisk humor går att urskilja för att poängtera det befängda i att en man som formulerar sig så klumpigt tycker det är rimligt att tala om ”manlig intelligens”.

En herre, filosofiedoktor och docent uttalade en gång sin stora förvåning över en kvinnlig kollegas ovanliga intelligens. ”Den är verkligen ett fenomen”, sade han, ”så klar, så logisk, så manlig. Jag kan inte se någon annan förklaring till fenomenet, än att naturen måste ha tagit av en egenskap som tillkommer det manliga könet och givit därav åt henne!” – Detta ”intelligenta” yttrande är tyvärr ej hopdiktat. (Sans Gené 1939, s.1.)

Detta bidrar till skribentens ethos eftersom mottagarna blir välvilligt inställda till avsändaren om hen lyckas tilltala just deras sinne för humor. Humor är ju som bekant väldigt subjektivt, men i det här fallet tror jag att skribenten vann flera läsares övertygelser genom att göra sig

lustig på bekostnad av högt uppsatta personer som använt sig av den kritiserade formuleringen ”manlig intelligens”.

Den fjärde artikeln innehåller även den flertalet ethosargument. Jag har klassat bruket av ethosargument som *ganska mycket* i och med att huvudtesen snarare är ett logosargument. Det framgår redan före själva brödtexten inleds att skribenten är doktor och redan det är ett auktoritetsgrepp. En doktor framstår som en påläst person som den breda allmänheten gärna tror på. Självklart kan en doktors uttalanden kritiseras och till och med förkastas, men det ger en viss utgångspunkt att redan innan själva argumentationen påbörjats etablera den formen av auktoritet.

För att komplettera den auktoritära och akademiska tonen som präglar texten använder skribenten vissa formuleringar som jag personligen tolkar som humoristiska inslag. ”Barnen är ju i våra dagar åtminstone ett samhällsintresse, men kvinnorna. Vad är de för slags underliga bihang till detta samhälle?” (Rydh 1939, s.26). Skribentens beskrivning av kvinnor som ”underliga bihang” åstadkommer en komisk effekt i och med att kvinnans roll i samhället självklart är viktig i och med allt obetalt arbete som kvinnorna utför. Rydh upprörs över att man trots detta inte respekterar kvinnor på samma sätt som män och att man inte bryr sig om att skapa drägliga förhållanden för dem.

Rydh fortsätter med att göra sig lustig på andras bekostnad genom att måla upp en bild av de människor som vill hålla fast vid gamla ideal medan samhället fortsätter utvecklas och kräver nya ideal för att fungera.

Och så kryper både män och kvinnor bakom talet om en massa saker och ting som varit hävd och tradition och om hur lyckligt det var förr i tiden och vilket anseende kvinnorna hade då, när de skötte sitt och så vojar man sig över allt missöde i världen och det kvinnliga i synnerhet, i stället för att som förnuftiga människor ägnar och anstår slå sig ner män och kvinnor tillsammans och bena ut de begrepp och förhållanden man talar om. (Rydh 1939, s.26.)

Den mörka och något sarkastiska beskrivningen av traditionsivrarna kan uppfattas av mottagarna som roande, men beroende på mottagarens position i frågan kan den även uppfattas som stötande. Då humoristiska grepp fungerar och mottagaren roas kan man klassa det som ett ethosargument, men då den komiska effekten uteblir blir det mer ett pathosargument som spelar på negativa känslor som irritation och vrede.

I det fjärde stycket i artikel 3 framkommer ett försök att skapa vi-känsla; ”Allt det där gör en betänksam: Men kära ni, var inte samhället vi, vi *alla*. Säg är det möjligen så, är samhället

med stort S till största delen är männens?” (Rydh 1939, s.26). Män och kvinnor formar detta ”vi”, medan ”ni” riktar sig mot de som påstår att kvinnorna i offentligheten bara stör männens arbete och att de hellre skulle få skapa egna utrymmen och arbeten. ”Vi” framkommer flera gånger i texten där skribenten inkluderar sig själv i gemenskapen ”vi kvinnor” och ”vi samhällsmedborgare”.

Logosargumenten

De faktabaserade argumenten är inte många i artikel 3. Det enda argument med någon form av fakthänvisning som jag kunde identifiera i texten är följande mening; ”Att många män icke vilja ha hustrur, som äro klokare än de själva, är ju ett erkänt faktum.” (Sans Gené 1939, s. 1). Huruvida detta påstående är ett erkänt faktum eller ej tänker jag inte spekulera i, men skribenten gör ändå ett försök att tala till mottagarnas förnuft genom att hänvisa till faktum.

Däremot är texten uppbyggd av exempel som jag nämnde i redogörelsen för ethosargumenten. Exempel och hänvisningar till erfarenheter kan även klassas som logosargument eftersom de talar om verkliga sakförhållanden och ska således övertyga mottagarna om att detta verkligen är något som sker ute i världen eftersom avsändaren kan intyga att denne erfarit detta. Jag klassar alltså dessa exempel som både ethos- och logosargument och har därför kategoriserat båda argumentationsmedlen som *ganska mycket*.

I kontrast till den tredje artikelns skrala faktaargument så är den fjärde artikeln i stället full av fakta. Jag har klassat bruket av logosargument som *mycket*. Huvudtesen är att kvinnorna bör få samma utrymme och bemötande som männen i samhället och detta argument stöds av faktaargument där Rydh pekar ut vad kvinnorna åstadkommit genom historiens gång och att det inte är endast männens förtjänst att människan har lyckats skapa ett civiliserat samhälle. Därför har även kvinnorna rätt till att ta del av samhället på samma villkor som männen, menar Rydh.

Rydh bygger upp sina argument för kvinnornas viktiga roll i samhället genom att påpeka hur de genom alla tider varit betydelsefulla för samhällsutvecklingen, även om de inte fått särskilt stort utrymme i historieskrivningen.

Vill man vara vetenskapligt noggrann går man så långt tillbaka i tiden som man med en trevande forskningshjälp kan komma. Och finner något som nutida etnografisk forskning även bestyrker, att kvinnorna är uppfinnarna till och upprätthållarna av alla de yrken som i ett primitivt samhälle kan tänkas utom krigarens och jägarens. /.../ De blev

byggmästare, skräddare, redskapstillverkare, krukmakare, till att börja med även jordbrukare. (Rydh 1939, s.26.)

Rydh använder sig av många facktermer och komplexa meningsbyggnader. Det professionella och sakliga språkbruket stärker skribentens ethos, men även logosargumentationen gynnas av en text uppbyggd av noggrant sammansatta formuleringar.

Pathosargumenten

Huvudtesen för artikel 3 är att kvinnors intelligens bör ses som lika självklar som männens och därmed erhålla samma respekt som männen. Problemet formuleras med hjälp av flertalet exempel som jag klassat som både ethos- och logosargument, men de kan även räknas som pathosargument i och med att de illustrerar de orättvisor kvinnor utsätts för och det väcker känslor av frustration och vilja att kämpa för sina rättigheter. Jag har klassat bruket av pathosargument som *mycket* i och med att huvudtesen är ett pathosargument och artikeln byggs upp av många olika pathosargument som kopplas till huvudtesen.

I den tredje artikeln väcker skribenten många känslor. Skribenten är själv upprörd över att kvinnor i allmänhet inte tas på allvar och att deras intelligens anses vara något manligt och otypiskt kvinnligt. Upprördheten smittar av sig på läsaren då skribenten upprepade gånger hänvisar till de situationer denna erfarit då kvinnors intelligens uppmärksammats som förundransvärda undantag. Irritation och kanske till och med vrede väcks genom att dessa, för det mesta högt uppsatta män, förminskar kvinnornas intelligens och samtidigt plats i samhället. I ett av exemplen återger skribenten en situation där en kvinna löser ett problem som en högt utbildad man inte klarat av. I det här fallet kan skribenten även lyckas väcka stolthet bland läsarna som känner gemenskap med kvinnan.

Skribenten antar även en mer anklagande ton i det femte stycket där hen anklagar kvinnorna själva för att ibland förakta andra kvinnor som med engagemang och ambitioner gör anspråk på manliga domäner som läkaryrket eller prästerskap. Skam eller frustration över anklagelserna kan i det här fallet väckas bland mottagarna.

Texten avslutas dock med att skribenten uppmanar kvinnor att våga visa sin intelligens och kräva att tas på allvar och inte viftas undan som några egendomliga undantag. Hopp om en mer tolerant framtid väcks i och med de avslutande orden: ”Då funnes det kanske hopp om, att männen småningom skulle frånga sin egenkära inställning att betrakta intelligens som en specifikt och exklusivt manlig egenskap.” (Sans Gené 1939, s.26).

I artikel 4 är skribenten sparsam med pathosargument. Artikeln präglas av fakta och de få antydningar till pathosargument påverkar inte helhetsintrycket av artikeln. Jag har klassat bruket av pathosargument i artikel 4 som *finns*. Texten är vetenskaplig och ger inte utrymme för många känslouttryck. De känslor jag identifierat är förakt, irritation och kampvilja.

De känslor som skribenten själv uppvisar är förakt mot den konservativa världssynen och irritation gentemot de som inte ivrar för kvinnors och mäns samhälleliga jämställdhet. Föraktet och irritationen syns exempelvis i det blockcitat (se s.30) jag hänvisade till då jag redogjorde för de humoristiska grepp Rydh använder sig av och genom att använda ord som *krypa* och *voja sig* skapar hon en bild av en ynkelig människa som desperat och oförnuftigt försöker forma samhället efter sina egna värderingar. Genom att skapa en konkret bild av denna jämställdhetsmotståndare skapar Rydh en kampvilja bland de läsare som sällar sig till de som kämpar för jämställdhet, vilket jag ändå misstänker att är majoriteten av Astras läsare.

4.3 Analys av argumentationsmedel 1959

4.3.1 Artikelsammanfattningar

Artikel 5 från 1959: "Lika stark – inte starkare"

Artikeln är skriven av Inger Ehrström och publicerad i nummer 2, årgång 41. Ehrström problematiserar det traditionella kvinnliga idealet och hur det mansdominerade samhället eventuellt riskerar bytas ut mot ett kvinnodominerande samhälle.

Ehrström börjar med att diskutera hur könsrollerna börjat luckras upp och kvinnoidealet inte längre är att framstå som en skör och vacker ros, utan en effektiv och intelligent samhällsmedborgare. I och med detta så ställs även samhällsstrukturen inför förändring. Ehrström nämner ett lagförslag i England där man föreslår att fränskilda kvinnor ska försörja sina exmän och menar att detta kan stå som ett exempel på att samhället lider risk att bli ett kvinnodominerande samhälle i stället för ett jämställt samhälle som är målet. Hon uppmärksammar även nederlaget i en omröstning gällande kvinnlig rösträtt i Schweiz och menar att vi fortsättningsvis har en väg att gå för att uppnå det jämställda samhället. Ehrström menar att varken manskultur eller kvinnokultur är att önska, utan en likställd samkultur.

Huvudtesen är att kvinnorna inte gör anspråk på att dominera samhället, utan på att stå jämstides männen i offentligheten. Jag har tolkat huvudtesen som ett ethosargument eftersom kärnan i argumentet är att finna och skapa en fungerande gemenskap som gynnar samhällets alla parter.

Artikel 6 från 1959: "En god vilja"

Artikeln är skriven av Ebba Wrede och publicerad i nummer 1, årgång 41 och handlar om behovet av en reform av skolväsendet och att undervisningen bör anpassas efter moderna livsformer.

Wrede anser att problemet med skolreformer är att de sker så långsamt och byråkratin kräver resurser som orsakar fördröjningar. Utvecklingen sker så pass snabbt att de nya systemen tar så lång tid att utforma och ta i bruk att de hinner föråldras under tiden de utarbetas. Wrede anklagar skolreformatörerna för att lägga för mycket fokus på den enskilda individens behov, både lärare och elever, då de i stället borde fokusera på att skapa riktlinjer och system som passar alla för att hinna ikapp samhällets snabba utveckling. I sitt avslutande stycke poängterar Wrede att det trots allt är upp till var och en att själv ansvara för sin trivsel och sina prestationer om det så gäller skolgången eller ens privatliv.

Huvudtesen i Wredes argumentation är att skolväsendet och undervisningen bör förnyas för att möta den moderna människans livsstil och behov. Den snabba samhällsutvecklingen kräver ett mer kollektivt tänkesätt än det individfokuserade som präglade tidigare reformationer. Jag har klassat huvudtesen som ett logosargument i och med att det grundar sig på en rationell problemlösningskedja som jag redogör för tydligare i följande avsnitt.

4.3.2 Analysresultat

Båda artiklarna från 1959 innehåller rikligt av samtliga argumentationsmedel, vilket åskådliggörs i tabell 4 nedan. I artikel 5 har jag klassat bruket av ethosargument som *mycket* och i artikel 6 har jag klassat bruket av logosargument som *mycket* i och med att huvudteserna utgörs av dessa argumentationsmedel. Resterande argumentationsmedel har jag klassat som *ganska mycket* i och med att de utgör väsentliga delar av argumentationen i respektive artikel.

Tabell 4: Analys av argumentationsmedelsfrekvensen i artiklarna från 1959

	Artikel 5 (1959)	Artikel 6 (1959)
Ethos	Mycket	Ganska mycket
Logos	Ganska mycket	Mycket
Pathos	Ganska mycket	Ganska mycket

Härnäst lyfter jag fram exempel på hur skribenterna har använt de olika argumentationsmedlen i artiklarna.

Ethosargumenten

Jag har kategoriserat bruket av ethosargument i artikel 5 som *mycket*. Huvudtesen handlar om att samhällets kvinnor ingalunda vill dominera över männen i samhället, utan att de tillsammans med männen vill påverka och forma samhället de alla delar på. Vi-känsla och gemenskap präglar hela artikelns budskap och argumentation.

Ehrström skriver sällan om ett konkret *vi* i texten. Det går ändå att uppfatta en strävan efter att väcka en vi-känsla både kvinnor emellan, men ännu mer mellan män och kvinnor som en enad grupp. I den avslutande meningen skriver hon om drömmen om gemenskap och enighet och skapar således ett starkt ethosargument som stöder huvudtesen. ”De hjälper oss att försöka tillsammans arbeta för det mål vi uppställt: varken manskultur eller kvinnokultur, utan samkultur.” (Ehrström 1959, s.2).

Ehrström gör inga ansträngningar för att upphöja sig själv som en auktoritär röst i frågan hon diskuterar. Hon omtalar inte sig själv personligen i texten på något vis. Det går inte att hitta ett enda *jag* i texten, vilket ger texten en objektiv och stundvis passiv framtoning. Däremot vänder hon sig till vetenskapen som hon ger en auktoritär roll som läsaren förväntas förlita sig på och på det viset stärka argumentationens ethosargument. ”Vetenskapen har i olika sammanhang kommit fram till att kvinnan tvärtom är den starkaste, både fysiskt och psykiskt, och därtill utrustad med lika hög intelligens.” (Ehrström 1959, s.2). Trots att Ehrström inte upphöjer sig själv till den tillförlitliga auktoritet som en stark ethosargumentation ofta utgörs av så präglas ändå texten av starka ethosargument i form av vi-känsla och vetenskaplig auktoritet.

I artikel 6 är Wrede inte blyg för att lyfta fram sig själv som en försvarare av allmänheten och ställer sig i opposition gentemot de som håller i trådarna för skolreformationerna.

Skolan och undervisningen måste anpassas efter moderna livsformer. Det är ju precis det vi har sagt utropar alla skolreformatorer. Nehej, svarar jag. Det har ni visst inte sagt. Ni har sagt att skolan måste ta bättre hand om eleverna, lärarna måste ägna sig mera åt uppfostran, de missanpassade måste behandlas på ett särskilt sätt. (Wrede 1959, s.3.)

I citatet ovan framstår Wrede som en stark röst emot de som ansvarar för att utveckla skolväsendet. Genom att använda sig av ”ni” upprepade gånger står Wrede i en maktposition där hon ställer de anklagade mot väggen.

Wrede använder sig även av greppet vi-känsla och gör det på två olika sätt. Direkt efter ovanstående citat där hon klart och tydligt ställt *jag* mot *ni*, inkluderar hon sig själv och de anklagade i ett sammanhållet ”vi”: ”Vi måste skapa linjer och former och system.” (Wrede 1959, s.3). I och med att Wrede är snabb med att plocka in ett ”vi” efter det anklagande argumentet tar hon udden av den dominanta auktoritetsroll hon tillskrivit sig själv. I det avslutande stycket frammanar Wrede ändå en mera hoppfull och familjär vi-känsla då hon skriver om ”våra ungdomar” och ”vår egen goda vilja”.

I artikel 6 ges även utrymme åt en annan auktoritet trots att Wrede själv är den främsta auktoriteten. Hon hänvisar till författaren och journalisten Sven Aurén som hon dessutom citerar. Hon kommenterar citatet: ”de tankar Sven Aurén för fram har mycket att säga oss alla.” (Wrede 1959, s.3). Med dessa ord ger Wrede Aurén en auktoritär roll i och med att hon lyfter upp hans tankar och påpekar dessutom att det han säger är något som påverkar alla och således är något som talar direkt till mottagarna.

Logosargumenten

Användningen av logosargument i artikel 5 har kategoriserats som *ganska mycket*. Ehrström hänvisar till fakta i form av historiska och aktuella händelser som stöder hennes argumentation. Dessutom präglas språket i texten av en saklig och objektiv ton som är utmärkande för argumentationer med betydande logosargument.

Ehrström visar på flera ställen i texten att hon är insatt i jämställdhetsfrågan och gör detta genom att exempelvis problematisera ett lagförslag som förts fram i England där man föreslår att fränskilda kvinnor ska bli förpliktigade att försörja sina ex-män. Hon nämner dessutom i det inledande stycket suffragetternas kamp för kvinnors rättigheter. I dessa två exempel

påvisar Ehrström att hon som avsändare är insatt i jämställdhetsfrågan genom att dra både historiska och aktuella paralleller till det budskap hon vill föra fram. En påläst person uppfattas som tillförlitlig i mottagarens ögon så Ehrströms logosargument väger tungt.

I avsnittet där jag avhandlade Ehrströms användning av ethosargument citerade jag hennes hänvisning till vetenskapen som auktoritet (se s.35). Detta kan även tolkas som ett logosargument i och med att vetenskapen, även om den i detta fall används som ett väldigt allmänt och ytligt begrepp, är grunden för all fakta.

I artikel 6 har jag klassat användningen av logosargument som *mycket* i och med att huvudtesen utgörs av just ett logosargument. Huvudtesen är att skolväsendet och utbildningen måste moderniseras i samma takt som samhället, vilket Wrede upplever att inte fungerar. Wrede presenterar ett problem som drabbar så gott som alla i samhället, elever som inte får en relevant utbildning och som senare i livet kommer att bli problematiska för samhället i och med bristande kunskaper och bildning. Wrede presenterar senare hur detta problem bör lösas genom att skapa nya system och modeller för utbildningen med mer effektivitetstänk och mindre individualiseringstänk. Denna argumentation som bygger på strukturerad problemlösning tolkar jag som ett logosargument.

Språket och tonen i texten är stundvis väldigt saklig, men framstår i vissa fall som mer känsloladdad vilket diskuteras vidare i samband med pathosargumenten. De formuleringar som jag fäst särskilt uppmärksamhet vid är då Wrede presenterar ett problem eller en lösning. I det inledande stycket skriver hon så här: ”Det beror inte på att utvecklingen skulle ha stått helt stilla under de senaste femtio åren, vilket ibland har hävdats, utan helt enkelt på att framåtskridandet i vår tid sker i så raskt tempo, att ett system, vilket som helst, blir betydligt fortare föråldrat nu än förr.” (Wrede 1959, s.3). Wrede framför sakförhållandet på ett sätt som ger föga utrymme för utsvävningar eller missförstånd. Hon tillämpar en tydlig och ärlig ton genom hela texten.

Jag nämnde tidigare att Wrede citerar Sven Aurén som reflekterar kring det omoderna franska skolväsendet varpå Wrede drar en parallell till det finska skolväsendet som likt det franska inte har anpassat sig efter moderna livsvillkor. Även i detta stycke kan man finna en form av logosargument i och med att Wrede på detta vis hänvisar till erfarenheter utanför det finska samhället och pekar då samtidigt på att detta är ett stort problem som inte bara påverkar den egna nationen, utan även andra delar av världen. Denna typ av argument är typiska

logosargument i och med att de talar till mottagarens förnuft och har som syfte att upplysa mottagaren om samhällliga förhållanden.

Pathosargument

Bruket av pathosargument i artikel 5 har jag klassat som *ganska mycket*. Trots den sakliga och objektiva tonen som präglar texten synliggörs ändå många olika känslor och ett rikt bildspråk bland all fakta.

I det inledande stycket målar skribenten upp en bild av det omoderna kvinnoidealet: ”den klängande rankan och den ljuvt doftande rosen” (Ehrström 1959, s.2). Det är ett effektivt sätt att locka fram läsarens intresse genom att använda sig av ett bildspråk som beskriver kvinnan som en svag och fåfång varelse. Avsändarens eget förakt gentemot det omoderna idealet blir tydligt och väcker antagligen liknande känslor i många av mottagarna.

Ehrströms text innehåller även försök till att varsla om framtida hot och väcka rädsla och irritation. Hon skriver exempelvis om risken för hotfulla konsekvenser i fall det skulle gå så långt att kvinnorna dominerade samhället. ”Det var inte meningen att kvinnorna skulle överflygla männen, utan bli likställda med dem. I annat fall kan ju de gamla problemen uppkomma igen, ehuru med ombytta roller.” (Ehrström 1959, s.2). Avslutningsvis försöker Ehrström ändå frambringa en hoppfull och empatisk kamplust i och med sitt avslutande stycke där hon åter påminner om hur viktigt det är att fortsätta kämpa för ett samhälle där kvinnor och män står jämsides och inte den ena över den andra.

I artikel 6 har jag kategoriserat bruket av pathosargument som *ganska mycket*. Wrede talar till läsarnas känslor på flera olika vis och använder dessutom ett målande bildspråk.

I det inledande stycket ställer Wrede en direkt fråga till mottagaren, vilket är ett effektivt sätt att väcka läsarens genuina intresse och engagera. ”Vårt skolväsen är förlegat, skolan måste förnyas, hela systemet är på tok föråldrat! Känns det igen? Man kan knappast öppna en tidning eller en tidskrift utan att stöta på rubriker av detta slag.” (Wrede 1959, s.3). Frågan Wrede ställer är enkel att svara på och chansen att mottagaren känner igen sig är stor i och med att det är en fråga som enligt Wrede debatterats ivrigt. Det är antagligen en förväntning från Wredes sida att denna formulering ska väcka någon form av irritation eller uppgivenhet som lockar läsaren att läsa vidare för att se vad hon har att säga om detta problem som tycks vara besvärligt att lösa.

Wrede räds inte för att locka fram obehagliga känslor som fruktan och oro. I följande citat varslar hon om skolreformationernas största problem och konsekvenser: ”Den största faran just nu, tror jag, är att det hela håller på att bli alltför ombonat, alltför tillrättalagt. Inskriften aktas för stötar lämpar sig knappast för dem, som av allt att döma kommer att bli utsatta för många och hårda stötar i den osäkra och bistra framtid, som väntar dem.” (Wrede 1959, s.3). Formuleringar som ”den största faran” och ”den osäkra och bistra framtid” är inte nådiga och väcker onekligen otrevliga känslor.

I det avslutande stycket blir stämningen ändå mer upplyftande och Wrede skriver i en mer hoppfull ton om människans goda vilja och talar även om den stundande julefriden och nystarten som kommer i och med det nya året. ”Man kunde också uttrycka det så, att livets värde ligger i vår egen goda vilja. Och så går min nyårsönskan till skolan, till ungdomarna och till oss alla ihop med julens budskap. Till människorna en god vilja.” En känsla av fridfullhet och hopp är ändå det som knyter samman Wredes känslosamma text i och med detta avslutande citat.

4.4 Analys av argumentationsmedel 1979

4.4.1 Artikelsammanfattningar

Artikel 7 från 1979: ”Är utseendet nog för att få jobb?”

Artikeln tangerar diskriminering som kvinnor utsätts för i arbetslivet och är skriven av Ulla Gyllenberg och publicerad i nummer 3, årgång 61.

Under en diskussion arrangerad av Statens delegation för jämlikhetsfrågor hade man samlats för att uppmärksamma och diskutera ett fall där en kvinna med tillräckliga meriter sökt ett jobb, men tillfrågats om hennes utseende var gott nog eftersom gott utseende och gott beteende spelade stor roll för arbetet i fråga. En man hade ansökt om samma tjänst och bemötts på ett helt annat sätt och inte fått några frågor angående utseende eller beteende. Under diskussionen var många ändå av den åsikten att detta var en beklaglig engångsföreteelse och att några lagar mot diskriminering i arbetslivet inte är nödvändiga. Skribenten understryker ändå att diskriminering mot kvinnor i arbetslivet sker på flera olika fronter och att kvinnornas situation på arbetsmarknaden inte är jämställd med männens.

Huvudtesen för artikeln är att kvinnor diskrimineras i arbetslivet och att det finns ett behov av lagstiftning gentemot detta. Jag har klassat huvudtesens argumentationsmedel som logos eftersom det bygger på fakta och allmänna erfarenheter som stöder argumentet.

Artikel 8 från 1979: "Mannen och barnen"

Artikeln är skriven av Sissel Lund-Stenbäck och publicerad i nummer 4, årgång 61. I artikeln diskuteras politikernas brist på insikt i hur majoriteten av befolkningen upplever vardagen och hur de bör värna om sin egen livskvalitet. Lund-Stenbäck menar att politikerna borde värna mer om sin livskvalitet och ägna mera tid åt vardagssysslor för att kunna fatta beslut som är relevanta för allmänheten och inte bara för de få politiker som bestämmer och styr i samhället. Hon tar även upp problemet med att män med arbeten som kräver mycket tid riskerar att skapa sköra band till sina barn. Politiker, och män i synnerhet, borde bekanta sig mera med vardagsrutiner som rör familjen för att kunna fatta relevanta beslut som berör just barnfamiljer.

Huvudtesen för argumentationen är att politiker har dålig insikt i vardagslivet och det leder till att de riskerar att fatta orimliga beslut eftersom de helt enkelt inte känner till den allmänna vardagen tillräckligt bra. Jag har tolkat argumentationsmedlet i huvudtesen som pathos eftersom det handlar om huruvida politikernas livskvalitet tas i beaktande av allmänheten, vilket berör både politikernas och övriga samhällsmedlemmars känsloliv.

4.4.2 Analysresultat

I tabell 5 kan man se att användningen av argumentationsmedel varierar märkbart i artiklarna från 1979. I artikel 7 finns det rikligt med logos- och pathosargument, medan ethosargumenten är ganska få. I artikel 8 är det däremot pathos- och ethosargumenten som syns mest, medan logosargumenten är betydligt färre.

Tabell 5: Analys av argumentationsmedelsfrekvensen i artiklarna från 1979

	Artikel 7 (1979)	Artikel 8 (1979)
Ethos	Finns	Ganska mycket
Logos	Mycket	Finns
Pathos	Ganska mycket	Mycket

Som följande presenterar jag exempel på skribenternas användning av de olika argumentationsmedlen.

Ethosargumenten

I artikel 7 har jag klassat bruket av ethosargument som *finns*. Det finns alltså några enstaka ethosargument i texten, men de bidrar inte med något avgörande argument som stöd för den övergripande argumentationen.

Den främsta auktoriteten i texten är Statens delegation för jämlikhetsfrågor, som förkortats till endast "jämlikhetsdelegationen" av skribenten. Gyllenberg lyfter inte upp sig själv eller någon annan specifik person som en auktoritär röst i de frågor hon dryftar, men jämlikhetsdelegationens arbete och värderingar hyllar hon och ger utrymme för i texten och ger således auktoritetsrollen till en arbetsgrupp i stället för sig själv eller någon annan person. Gyllenberg använder pronomenet "jag" endast en gång i texten, nämligen i den sista meningen där hon önskar en vidare diskussion angående de frågor hon tagit upp i sin text. I övrigt bereds det inte särskilt mycket utrymme för skribentens egen personlighet.

I det näst sista stycket kan man dock hitta ett humoristiskt grepp som är ett klassiskt ethosargument. Gyllenberg citerar ett kort stycke ur diskussionen där en sarkastisk, men träffsäker replik av en annan diskussionsdeltagare får fungera som artikelns slutkläm.

Det behövs inga lagar mot diskriminering av kvinnor i arbetslivet, det är bara att undanröja orsakerna till denna. Varpå någon i publiken viskade: - Vi måste alltså avskaffa både barnafödande och värnplikten för det är ju de som påstås vara de största hindren! (Gyllenberg 1979, s.2.)

Tidigare i artikeln har Gyllenberg redogjort för att man under diskussionstillfället diskuterade vad man trodde kunde vara orsakerna till att kvinnor behandlas annorlunda i arbetslivet. Man kom överens om att speciellt unga kvinnor har svårt att få jobb eftersom man räknar med att de ändå kommer att skaffa barn inom kort och således bara kosta pengar utan att bidra med arbetskraft. Ett motargument var då att unga män hade samma bekymmer då det gällde obligatorisk militärtjänstgöring. Komiken i den sista repliken i citatet ovan ligger i den sarkastiska tonen då dessa två fenomen knappast är något man kan avskaffa utan vidare.

I artikel 8 har jag klassat användningen av ethosargument som *ganska mycket*. En stor del av texten byggs upp av en betydande vi-känsla. Däremot står inte skribenten själv för den

auktoritära rollen utan har gett den rollen till en svensk politiker vars beslut ligger som grund för hela den debatt skribenten efterlyser.

Hela artikeln bygger till stor del på frågor riktade mot både allmänheten och politiker. Den relativt korta texten som upptar lite mer än en halv sida i tidskriften innehåller nitton frågor. Det är en stor mängd frågor som tar väldigt stort utrymme i texten och det intressanta är att vi-känslan syns tydligt i just dessa frågor. Skribenten inkluderar sig själv i de hon utfrågar genom att skriva i vi-form och ger på så vis en uppfattning av att dessa frågor är viktiga både för henne och läsarna. ”Ja, hur behandlar vi våra politiker – och hur ser de på sig själva?” och ”Vill vi verkligen ledas och styras av politiska ’maskiner’, av personer som inte hinner leva vanliga liv bland vanliga människor?” (Lund-Stenbäck 1979, s.2) är två exempel på de frågor som skribenten riktar mot allmänheten för att skapa en känsla av att detta är något som berör oss som samhällsmedborgare.

Skribenten stiger inte själv in i den auktoritära rollen och det går inte att finna ett enda *jag* i hela texten. Däremot låter hon den svenska politikern Per Ahlmark få en auktoritär position i debatten. I artikeln står det att Ahlmark har valt att stiga åt sidan från den politiska banan för att spendera mera tid med familjen och unna sig mera livskvalitet. ”Per Ahlmark sa i en intervju: Man kan inte i tal efter tal predika om mannens skyldighet att vara tillsammans med sina barn och själv pricka in sina barn i almanackan som ett sammanträde’.” (Lund-Stenbäck 1979, s.2). Ahlmarks citat avslutar hela artikeln och skribenten omtalar hans val av livsstilsförändring som en exemplarisk modell som även våra finländska politiker borde ta efter.

I båda artiklarna finns dessutom en ny form av ethosargument som inte tidigare synts i de analyserade artiklarna. I början av båda artiklarna finns det en bild av skribenten. Jag tolkar detta som ett ethosargument där skribenten eftersträvar att synliggöra sig själv och på så vis tilltala läsaren på ett annat sätt än vad en text med endast ett namn skulle göra.

Logosargumenten

Användningen av logosargument i artikel 7 har jag klassat som *mycket* i och med att huvudtesen byggs upp av logosargument och det är även den typ av argumentationsmedel som syns mest i hela artikeln.

Hela artikeln utgörs av en saklig redogörelse för vad som diskuterades under diskussionstillfället och vad man var överens om och vad som ledde till en vidare debatt. Skribenten använder sig av citat från diskussionen, vilket fungerar som ett trovärdigt argument då flera röster än endast skribentens egen kommer till tals. Ett exempel på detta är det fall som ligger till grund för att diskussionen arrangerades. Gyllenberg redogör noggrant i början av texten för hur denna händelse gick till. Hon återger hur diskussionen mellan kvinnan som sökte tjänsten och kontaktpersonen på konsultföretaget lät och hur händelseförloppet såg ut efter samtalet.

Gyllenberg tar även stöd av olika faktaargument. Exempelvis visar hon hur läget gällande lagstiftning emot diskriminering ser ut i resten av världen och nämner några länder som tagit i bruk antidiskrimineringslagar.

Däremot blev det helt klart att jämlikhetsdelegationen var ute i synnerligen angeläget ärende: Kvinnornas situation i arbetslivet är inte jämställd med männens. Kvinnor diskrimineras fortfarande på grund av kön. Det får inte finnas mansjobb och kvinnojobb (som begrepp) som motiverar lägre kvinnolöner, vidareutbildning och avancemang måste ske på lika grund, de sociala förmåner samhället ger mödrarna får inte verka som bumeranger i arbetslivet. (Gyllenberg 1979, s.2.)

I citatet ovan låter Gyllenberg jämlikhetsdelegationens omdöme om situationen fungera som fakta och bevis för att liknande lagstiftning även krävs i Finland. I och med att Gyllenberg tillskrivit jämlikhetsdelegationen en auktoritär roll i sin text blir deras omdöme ett tillförlitligt faktaargument i argumentationen.

I artikel 8 har jag kategoriserat bruket av logosargument som *finns*. Det finns inte särskilt många faktapåståenden i texten som skulle fungera som stöd för huvudtesen. Däremot talar frågorna som skribenten ställer till läsarnas förnuft, vilket jag har valt att tolka som logosargument.

Ett logosargument där Lund-Stenbäck använder sig av faktakunskap för att stöda sin huvudtes är när hon talar om hur psykologer, och övriga som arbetar med barn, vet att en stark anknytning mellan barn och förälder är viktigt för att skapa trygghet i barnets liv.

Hur 'mänskliga' (eller omänskliga) vill vi ha våra egna folkvalda? Psykologer (och alla som jobbar aktivt med barn) vet hur viktig en nära och kontinuerlig kontakt mellan föräldrar och barn är. Hur en bra pappa-barn eller mamma-barn relation kan ge en verklig trygghetskänsla i en annars föränderlig och komplicerad omvärld. (Lund-Stenbäck 1979, s.2.)

Påståendet i citatet ovan fungerar som ett logosargument för den livskvalitetsdebatt som skribenten efterlyser i politiken och specifikt då gällande politikerna själva. I citatet syns även ett exempel på hur skribenten ställer en fråga som direkt tilltalar läsarens förnuft och ber läsaren fundera på hur vi egentligen ser på våra politiker som individer.

Pathosargumenten

Användningen av pathosargument i artikel 7 har jag klassat som *ganska mycket*. Skribenten lockar fram en hel del känslor på olika sätt och låter även sina egna känslor ta visst utrymme trots att hon annars håller låg profil på ett personligt plan.

Gyllenberg vänder sig direkt till sina mottagare genom att ställa retoriska frågor med syftet att väcka tankar kring frågorna. Efter att ha redogjort för händelsen med kvinnan som fick frågan om hennes utseende var gott nog för en tjänst så frågar Gyllenberg ”Ja, vad svarar man på sånt?”. Frågan understryker hur befängt Gyllenberg tycker det är att utseendet efterfrågas gällande en arbetsplatsannons och lockar även läsaren att fundera på vad man skulle kunna tänkas svara på en sådan fråga som skulle anses vettigt. I ett annat fall ställer Gyllenberg ett påstående och en fråga direkt emot varandra på ett effektfullt sätt: ”Det är klart att man inte med lagstiftning kan undanröja fördomar! Eller kan man?” (Gyllenberg 1979, s.2).

Gyllenberg räds inte för att ta till starka ordval då hon anklagar de som inte ser allvaret i det utbredda problemet med kvinnlig diskriminering i samhället. ”Och det är lögn att påstå att sådan diskriminering inte skulle förekomma hos oss, både vid anställning, i fråga om arbetsplatsskolning, vid befordran.” (Gyllenberg 1979, s.2). Att anklaga någon för att ljuga är ett enkelt sätt att locka fram starka känslor, antingen i form av igenkännande medhåll eller frustrerat nekande.

Ett grepp som jag inte stött på i någon av de övriga analyserade artiklarna är användningen av fet stil för att markera vissa ord. Gyllenberg har markerat orden *kvinnliga*, *studenter*, *han* och *männ* i sin text. Genom att markera orden med fet stil uppmärksammas de på ett annat sätt och indikerar att skribenten vill att läsaren ska reagera på just detta. Jag har tolkat detta som ett pathosargument eftersom Gyllenberg har använt sig av detta grepp främst för att peka ut skillnader mellan könen i olika situationer och på så sätt uppmanar läsaren att reagera extra mycket på dessa skillnader och värdera dem utifrån vad hen själv tycker och känner angående detta.

Bruket av pathosargument i artikel 8 har jag kategoriserat som *mycket* i och med att huvudtesen byggs upp av pathosargument av olika slag. De många frågorna som jag redan tidigare nämnt fungerar även som pathosargument och förutom dem använder skribenten känslosamma citat och ett färgstarkt bildspråk som pathosargument, vilka exemplifieras nedan.

I både det inledande och avslutande stycket ställer Lund-Stenbäck indirekta frågor till politikerna där hon ifrågasätter deras mod att göra som Per Ahlmark och prioritera familjeliv framom sin politiska karriär. ”Hur många makthavande skulle våga fatta samma beslut?” och ”Är våra beslutsfattare mogna för en debatt om livskvalitet – som också skulle gälla den egna arbetssituationen?” (Lund-Stenbäck 1979, s.2). Skribenten väcker känslor som irritation och feghet genom att ifrågasätta makthavarnas mod och mognad.

De två frågorna i föregående stycke ringar koncist in huvudtesen. Frågan angående politikernas brist på livskvalitet och kanske även deras brist på intresse för livskvalitet talar rakt till människors känsloliv. Livskvalitet i sig är ett begrepp som handlar just om välmående och känslomässig balans så att klassa huvudtesen som ett pathosargument faller sig väldigt naturligt.

Lund-Stenbäck riktar även frågor till allmänheten och de som ämnar rösta fram politiker som inte värnar om sin livskvalitet. På ett effektivt sätt målar hon med hjälp av bildspråk upp en bild av den sorgliga politikern som inte hinner med nästan någon form av privatliv utan är totalt uppslukad av sitt eget arbete. ”Skall vi ha beslutsfattare som aldrig hinner sitta i en sandlåda eller lotsa ett barn genom trafiken eller läsa en sagobok till slutet, diskutera med en tonåring eller lyssna på en gammal människas oroliga frågor och praktiska pensionärsbekymmer.” (Lund-Stenbäck 1979, s.2). I citatet väcks känslor av sympati för den stressade politikern som inte hinner ta del av vardagslivets för- och nackdelar eller eventuellt irritation över att de inte hinner bry sig om den typen av små och stora problem som kantar vardagen.

I artikeln citerar Lund-Stenbäck en artikel i Hufvudstadsbladet där en pojke bekymrar sig över att han inte hinner prata med sin pappa längre då han ständigt stressar iväg på jobb. Citatet lockar onekligen fram sorgsna känslor för barnet som saknar sin pappa och kanske till och med irritation över att pappan beskrivs som om han inte bryr sig om att ta sig tid för att småprata med sin son.

4.5 Analys av argumentationsmedel 1999

4.5.1 Artikelsammanfattningar

Artikel 9 från 1999: "Plats för både sorg och glädje"

Artikeln är skriven av chefredaktör Birgitta Boucht och publicerad i nummer 3, årgång 81. Boucht funderar på hur man ska balansera goda och sorgliga nyheter i sin vardag. Hon inleder med att berätta hur krigets ärr fortfarande syns i finländarnas vardag och särskilt i deras kreativa skapelser trots att det passerat över femtio år sedan Finland befann sig i krigstillstånd. Hon jämför dessa känslor som finländarna vittnar om med situationen som i skrivande stund försiggår i Kosovo. Boucht menar att det kan vara svårt att se den enskilda människans lidande i nyhetsflödet, men att det är viktigt att alla som drabbas av krig låter sig göra sin historia hörd och att resten av världen tar sig tid att lyssna på dessa berättelser.

Poängen, och samtidigt huvudtesen, med texten är hur det kan uppfattas som problematiskt att glädjas över vissa saker då man är medveten om hur någon annan kämpar för sitt liv i ett krigshärjat land. "Det är svårt att härbärgera motstridiga känslor, nästan pinsamt." skriver Boucht i det avslutande stycket. Jag har klassat huvudtesen som ett pathosargument.

Artikel 10 från 1999: "Att vara ensam är trendigt!"

Artikeln är skriven av litteraturforskaren Lotta Strandberg och publicerad i nummer 4, årgång 81. Strandberg fördjupar sig i populärkulturens kvinnobilder och talar för den bräckliga singelkvinnans sanna styrka. Strandberg anser att singelkvinnan har fått en helt ny status i det sena 90-talets populärkultur och ses som en trendig och självklar karaktär i såväl böcker som på tv. Tidigare har singelkvinnan, eller ungmön, setts som en beklaglig och desperat utböling i samhället för att sedan skifta egenskaper och bli en farlig karaktär som antar traditionellt manliga roller i form av brottsling eller till och med mördare.

I slutet av 1990-talet har Strandberg upptäckt att singelkvinnan än en gång ändrat karakteristik. Singelkvinnan är vid millennieskiftet en bräcklig person som uppfattar sig själv som otillräcklig och klumpig. Men hon lyfter sina egna otillräckligheter och visar dem för allmänheten och på så vis drivs en acceptans gentemot singelkvinnan fram. Genom att tala om sina egna problem och svagheter och dessutom driva med dem blir hon en starkare och säkrare singelkvinna än vad föregångarna någonsin varit.

Huvudtesen för artikeln är att dagens singelkvinna är starkare och säkrare än någonsin tidigare. Jag har klassat huvudtesen som logos i och med att artikeln baserar sig nästan uteslutande på faktaargument.

4.5.2 Analysresultat

Artiklarnas argumentationsmedelsanvändning skiljer sig drastiskt från varandra, vilket åskådliggörs i tabell 6 nedan. I artikel 9 finns det en hel del ethos- och pathosargument, men inte många logosargument. I artikel 10 är det raka motsatsen då ethos- och pathosargumenten inte bidrog till argumentationens helhet över huvud taget, medan logosargumenten i stället gjorde det.

Tabell 6: *Analys av argumentationsmedelsfrekvensen i artiklarna från 1999*

	Artikel 9 (1999)	Artikel 10 (1999)
Ethos	Ganska mycket	Finns
Logos	Finns	Mycket
Pathos	Mycket	Finns

Till näst presenteras exempel på hur skribenterna har använt de olika argumentationsmedlen i sina texter.

Ethosargumenten

Bruket av ethosargument i artikel 9 har jag kategoriserat som *ganska mycket*. Skribenten tillskriver sig själv den auktoritära rollen i argumentationen och ägnar en stor del av texten åt att tala om gemenskap och på så vi skapa en vi-känsla med läsarna.

Birgitta Boucht skriver texten i egenskap av chefredaktör för Astra Nova. Redan det är en form av ethosargument eftersom en chefredaktör är en titel som indikerar en viss status och tillförlitlighet. Invid texten finns även en bild av skribenten som förstärker intrycket av en ärlig skribent som med namn och bild vågar stå för det hon skriver. Bara de här praktiska detaljerna som omringar texten är starka ethosargument som bidrar till att skapa en bild av skribenten som en tillförlitlig auktoritet.

I själva texten skriver Boucht modigt om sina egna känslor och tankar, vilka jag kommer att redogöra för närmare i samband med pathosargumenten, men bara det enkla greppet att skriva ut ”jag tänker” eller ”jag tror” ger skribenten en maktposition där hennes tankar och idéer står i det främsta rummet och stärker således auktoriteten.

Boucht nämner flera gånger i texten ”vi”, men de omfattar inte alltid samma grupp. I det inledande stycket omfattar ”vi” deltagarna i en skrivarkurs och skribenten själv i form av kursledare: ”Så fort vi kommer in på barndomen dyker kriget upp” (Boucht 1999, s.2). I ett senare skede används ”vi” för att tilltala alla som har turen att inte befinna sig i ett land i krig: ”Både vi som denna gång ser på och de som nu utsätts för våldets alla extrema yttringar måste insistera på att gång på gång få berätta våra historier.” (Boucht 1999, s.2). Vi-känslan är stark genom hela texten, även om den ändrar form från att omfatta en liten grupp till att växa och i slutet av texten omfatta den breda allmänheten.

I artikel 10 har jag klassat bruket av ethosargument som *finns*. De få argument som jag tolkat som ethosargument bidrar inte till den helhetliga argumentationen. De ethosargument jag hittat handlar om auktoritära drag från två olika håll och en viss humor i själva texten.

Någon specifik auktoritet är det svårt att identifiera. Dels finns det en auktoritet i Strandbergs titel som litteraturforskare eftersom texten består av analyser av fiktiva karaktärer. Däremot använder hon inte pronomenet *jag* en enda gång. Skribentens närvaro syns endast i de analyser som presenteras på ett objektiva sätt. Däremot vill jag inte kalla texten opersonlig eftersom Strandberg på flera ställen i texten lyckas formulera sig så pass finurligt att texten får en personlig prägel trots att hon inte skriver in sig själv. ”Inte undra på att den ensamstående kvinnan i början av 90-talet var något man skydde som pesten – hon var ju livsfarlig.” (Strandberg 1999, s.53) och ”Han var som klippt och skuren ur första bästa harlekinroman – den sanna hjälten. Mannen som endast finns i kiosklitteraturens drömvärld.” (Strandberg 1999, s.53) är två exempel där skribenten använder sig av sin sarkastiska humor som gör den annars väldigt sakliga texten personlig och framför allt underhållande.

Logosargumenten

I artikel 9 var användningen av logosargument sparsam och därför har jag klassat den som *finns*. I texten finns några argument som grundar sig på andras erfarenheter, vilka även kan tolkas som fakta eftersom det är realistiskt skildringar av krigsminnen.

I det inledande stycket där Boucht skriver om en skrivargrupp hon lett så nämner hon krigsminnen som en betydande del för deltagarnas berättelser. Genom att räkna upp deras erfarenheter talar hon till läsarens förnuft genom att skapa en bild av hur vårt land faktiskt såg ut under krigsåren.

Så fort vi kommer in på barndomen dyker kriget upp: hur det var att transporteras till Sverige och ta ansvar för sina syskon på resan, sista minnet av pappa innan han stupade, bristen på mat, att mamma var så konstigt trött och uppjagad, minnet av pappa när han kom tillbaka från kriget och inte längre talade, främmande människor som mötte när man kom hem igen från Sverige, bristen på kläder, paketerna från Amerika som man sparade så länge att innehållet för illa, arbetsplikt, krigsromanser, svek, evakueringar, att slitas mellan två världar, hem som bombades, människor som dog, älsklingskatten man aldrig återsåg, grannen som förlorade alla sina barn. (Boucht 1999, s.2.)

I och med denna sammanfattning av krigsminnen redogör Boucht ändå effektivt och sakligt för ett Finland i krigstillstånd. Citatet ovan har även ett starkt känslomässigt budskap som jag kommer att diskutera vidare i samband med pathosargumenten.

Artikel 10 består mestadels av exempel ur olika analyser skribenten gjort av fiktiva karaktärer som stärker hennes huvudtes om att singelkvinnan inte längre är en stackars beklagansvärd individ. Därför har jag valt att klassa bruket av logosargument som *mycket*.

De olika exemplen som Strandberg använder sig av fungerar i detta fall som faktapåstående eftersom hon använder dem för att visa på ett visst sakförhållande genom att med sina analys exempel stärka sin huvudsakliga argumentation.

Helen Fieldings roman Bridget Jones dagbok som utkom för några år sedan utgjorde upptakten för vad som kommit att bli en riktig "singelbölja". Helen Fieldings bok har följts av Jane Greens Ärligt talat, Arabella Weir Ser min bak stor ut i den här? och naturligtvis TV-serien Ally. Med Bridget Jones dagbok blir det plötsligt okej att vara singel, att erkänna att man vill ha familj, att man räknar kalorier och att man är frustrerad. (Strandberg 1999, s.53.)

På liknande sätt som i citatet ovan redogör Strandberg för olika böcker och tv-produktioner där singelkvinnans utveckling skildras. Genom att nämna flera titlar från samma tidpunkt där samma typ av singelkvinna figurerar så pekar hon ut ett mönster och en trend som hon grundar sina analyser på.

Strandberg använder sig även av en annan form av logosargument där hon serverar läsaren utförlig kunskap i ämnet genom att först ställa en fråga och direkt svara på den med en informationstät redogörelse. "Vad beror denna förskjutning från farliga dödsmaskiner till

hjälplösa lamm på? Det avgörande ordet här är kroppen och kvinnornas sätt att se på kroppen.” (Strandberg 1999, s.53). Svaret fortsätter med en ingående analys där Strandberg redogör för singelkvinnornas förändrade självbild och uppfattning av sin egen kropp som orsaken till den förändrade arketypen av singelkvinnan.

Pathosargumenten

I artikel 9 används det många olika pathosargument där skribentens egna känslor kommer fram, men väcker även läsarnas känslor. Huvudtesen grundar sig på pathosargument och därför har jag klassat användningen som *mycket*.

Huvudtesen för argumentationen är att det är problematiskt att känna sorg och glädje samtidigt och om det ens är godtagbart att vara glad över något när så många andra mår dåligt.

Det är svårt att härbärgera motstridiga känslor, nästan pinsamt. Får jag vara glad när världen är så hemsk? Kan Astra Nova var stolt över sina framgångar när så många fördrivs från sina hem i Kosovo? Frågorna om hur vi skall förhålla oss i vår egen vardag vibrerar som en underliggande desperation i många texter. Det finns inga färdiga svar, annat än att fortsätta fråga och ifrågasätta. (Boucht 1999, s.2.)

Frågorna i citatet ovan fungerar som känslomässiga vägvisare då skribenten frågar hur hon ska känna eller vad som är tillåtet att känna. Hela denna frågeställning om känslornas rätt och fel är kärnan i argumentationen.

Boucht behärskar konsten att använda sig av ett känslomässigt tilltalande bildspråk. I citatet jag hänvisade till i genomgången av logosargumenten (se s.49) nämnde jag även det känslomässiga budskapet som finns i den koncisa sammanfattningen av kursdeltagarnas olika krigsminnen. Alla de minnen som Boucht nämner handlar om olika känslor, både kursdeltagarnas egna känslor men även andras känslor som de minns. De egna känslorna handlade främst om rädsla och sorg, men även lyckliga minnen i form av romanser. Andras känslor var också en viktig del av minnesarbetet, som till exempel mammor som mådde psykiskt dåligt och pappor som slutade tala.

När Boucht drar en parallell mellan den finska krigstiden och det dåvarande kriget i Kosovo ställer hon finländarnas känslor bredvid de som just då flydde för sina liv i ett annat europeiskt land. ”Jag tänker på detta då jag ser bilderna från Kosovo, den oändliga raden av människor som förlorat allt de har. De har förlorat sitt förgångna och sitt nuvarande liv, och

de har också förlorat möjligheten till en 'normal' framtid." (Boucht 1999, s.2). Detta är ett effektivt sätt att locka fram mottagarnas empati.

I artikel 10 har jag klassat pathosbruket som *finns* eftersom den analytiska texten inte rymmer många känslouttryck. Det som jag har tolkat som pathosargument är textens bildspråk och en bild som illustrerar texten.

Strandberg använder sig av ett skickligt bildspråk där hon lyckas förmedla känslor på ett effektivt sätt. "Ninjafeministerna ser kroppen som ett hinder. Deras kvinnokropp försätter dem i en sorglig belägenhet och gör dem utsatta. Den är ett fängelse som tvingar dem att bli passiva objekt i männens värld." (Strandberg 1999, s.53). Kvinnokroppens liknelse vid ett fängelse är en dystert beskrivning som utan tvivel väcker negativa känslor samtidigt som den speglar skribentens egna känslor kring den beklagliga kroppsbilden.

Intill texten finns en bild på karaktären Ally McBeal från tv-serien med samma namn som Strandberg använder som ett exempel på den moderna singelkvinnan. På bilden syns en skrattande kvinna som ser ut att samtala med någon. "Ally McBeal verkar faktiskt helt nöjd med sitt liv som framgångsrik jurist med vänner som bryr sig om henne" lyder bildtexten. Den här bilden tolkar jag som ett pathosargument eftersom den förstärker intrycket av den trendiga och välmående singelkvinnan som skribenten skriver om. Den skrattande kvinnan på bilden ser lycklig ut och det är väl just det som skribenten vill förmedla: att lycka och singelliv faktiskt är en fungerande kombination.

4.6 Analys av argumentationsmedel 2018

4.6.1 Artikelsammanfattningar

Artikel 11 från 1999: "Viktigt att fortsätta skämta"

Artikeln är skriven av författaren Merete Mazzarella och publicerad i nummer 2–3, årgång 100. Mazzarella blickar tillbaka på en text hon skrivit för trettio år sedan. I texten från 1987 frågar hon sig vad man vågar skämta om och vilka ord man kan använda utan att riskera att kränka någon. Idag är hon rädd för att alla regler och restriktioner gällande skämtande kan vara hämmande för människan.

Mazzarella menar att bland annat kampanjen #metoo, som synliggjorde hur utbrett problemet med sexuella trakasserier är, har lett till att män i allmänhet inte vågar skämta som tidigare eftersom de inte vet om det är okej att formulera sig som de tänkt. Rädslan för att säga fel och riskera att bli utpekad som politiskt inkorrekt kan leda till att man i stället väljer att vara tyst. Tystnad kan i sin tur leda till aggressioner. Mazzarella efterlyser en mer förlåtande jargong när det gäller skämt och tycker att kvinnor och män bör skämta mera med och om varandra. Huvudtesen, som faller inom ramarna för pathosargument, byggs upp av argument som problematiserar att människor blivit så osäkra på vad de vågar säga att de i stället väljer att vara tysta.

Artikel 12 från 1999: "Ett mejl, ett vittnesmål i taget"

Artikeln är skriven av Jenna Emtö och publicerad i nummer 2–3, årgång 100. Emtö jobbar som frilansskribent och var en av krafterna bakom uppropet #dammenbrister som var Svenskfinlands bidrag till den globala kampanjen #metoo där kvinnor världen över uppmärksammade det sexuella våldet män utsätter kvinnor för. I sin artikel skriver hon om arbetet med #dammenbrister och varför det är viktigt att inte låta diskussionerna kring ämnet tystna.

I artikeln beskriver Emtö hur det var psykiskt påfrestande att arbeta med uppropet, men även hur målmedvetet hon och några andra arbetade för att föra fram sina egna och hundratals vittnesmåls röster. Just nu håller arbetsgruppen för #dammenbrister på med att ge ut en bok där alla vittnesmål publiceras. Bokens syfte är att åter lyfta upp diskussionen och blåsa liv i debatten kring sexuella trakasserier.

Huvudtesen för artikeln är att samtalet om sexuella trakasserier måste fortsätta och fördjupas ytterligare för att få till stånd ett ansvarsskifte och rubba strukturerna som just nu gör det möjligt för män att trakassera kvinnor utan desto större konsekvenser. Jag har tolkat huvudtesen som ett logosargument.

4.6.2 Analysresultat

Båda artiklarna från den sista årgången i mitt material består av en hel del ethos- och pathosargument. I tabell 7 har jag därför klassat ethos- och pathosbruket som *ganska mycket*

eller *mycket*. Däremot har artiklarna stor variation då det kommer till logosargument, den ena innehåller väldigt lite medan den andra bygger upp den övergripande argumentationen på fakta och erfarenhetsbaserade argument.

Tabell 7: Analys av argumentationsmedelsfrekvensen i artiklarna från 2018

	Artikel 11 (2018)	Artikel 12 (2018)
Ethos	Ganska mycket	Ganska mycket
Logos	Lite	Mycket
Pathos	Mycket	Ganska mycket

Härnäst exemplifierar jag hur skribenterna har använt de olika argumentationsmedlen i sina artiklar.

Ethosargumenten

I artikel 11 har jag klassat bruket av ethosargument som *ganska mycket*. Skribentens egen auktoritet, vi-känslan och en viss humor utgör textens ethosargument.

I texten kommenterar och hänvisar Mazzarella till en text hon skrivit 1987 och låter på så vis sina egna tankar och idéer, både nya och gamla, styra den analyserade artikeln. Hon låter jaget framträda tydligt på flera ställen och på så vis blir det tydligt att argumentationen hon för fram är hennes personliga och subjektiva tankegångar. ”När jag sedan återser feministerna och glödlamporna kan jag inte låta bli att innerligt önska att män och kvinnor skulle våga skämta med och om varandra.” (Mazzarella 2018, s.57). I texten från 1987 återberättar Mazzarella ett skämt om feminister och glödlampor och det är det hon hänvisar till i citatet ovan när hon efterlyser en mer vågad skämtkultur mellan könen.

I textens inledande stycke talar skribenten om ett *vi*: ”Det nästa som slår mig är att det är problematiskt när vi är genuint osäkra på vad vi får säga.” (Mazzarella 2018, s.57). Här bygger Mazzarella upp en gemenskap som inkluderar henne själv i den aktsamma skaran människor som inte längre är säkra på vilka ord som är passande och som inte riskerar kränka någon.

Eftersom texten handlar om en skämtkultur i förändring ter det sig naturligt att texten innehåller några återberättade skämt.

Åtminstone för något decennium sedan var det vanligt att kvinnor skämtade om män. En kvinnlig läkare sa: 'Karlarna kan ju inte beskriva sina symptom. Att ha manliga patienter är som att vara veterinär.' Jag tror det var vid en Oscarsgala som filmstjärnan Sharon Stone levererade följande: 'Fråga: Varför är kvinnors hjärnor billigare än mäns? Svar: För att de är använda.' (Mazzarella 2018, s.57.)

Skribenten önskar att denna typ av skämt åter skulle användas och att de borde uppskattas och inte problematiseras för att skapa en öppnare kommunikation mellan kvinnor och män.

Greppet med att återberätta skämt, eller i det här fallet renodlade vitsar, är vågsamt i och med att avsändarens tillförlitlighet kan skadas om skämten inte uppskattas av mottagaren.

I artikel 12 har jag kategoriserat ethosbruket som *ganska mycket* eftersom en stor del av texten bygger på argument där auktoriteternas handlingar eller tankar kommer till uttryck och stöder huvudtesen. Auktoriteterna i texten utgörs av skribenten själv och arbetsgruppen för #dammenbrister som skribenten även ingår i.

Till en början kretsar texten kring skribentens reaktioner på arbetet med #dammenbrister. Jaget tar stor plats och som en del av den arbetsgrupp som arbetat med uppropet framstår skribenten som en insatt och trovärdig part då hon framför sina tankar kring arbetet. "Jag skriver först några egna rader till vittneslämnaren. Sedan kopierar jag in en malltext som förklarar syftet med boken och där vi ber om lov att publicera vittnesmålet igen." (Emtö 2018, s.86). Emtö fortsätter efter ovannämnda citat att redogöra detaljerat för hur arbetsprocessen har sett ut, vilket bidrar till hennes tillförlitlighet att öppet beskriva hur arbetet har fungerat.

Den andra auktoriteten i texten tillhör arbetsgruppen för uppropet. Skribenten använder sig flera gånger av pronomenet vi, men det används inte en enda gång för att upprätthålla någon vi-känsla med mottagarna. Det "vi" som Emtö använder inkluderar henne själv och arbetsgruppen. Deras syfte och mål med uppropet är ett exempel på hur den andra auktoritetsrollen kommer till tals i texten: "Med uppropet ville vi lägga skulden, skammen och ansvaret hos förövarna." (Emtö 2018, s.86).

Logosargumenten

Användningen av logosargument i artikel 11 har jag kategoriserat som *finns*. De få logosargumenten jag har identifierat i texten utgörs av olika faktapåståenden med varierande verifierbarhet.

Mazzarella nämner flera faktapåståenden som stöder hennes argumentation. I det första stycket förklarar hon kort hur synen på vissa ord som vi idag uppfattar som provokativa eller kränkande ser ut i olika länder: ”Många finlandssvenskar använder idag hellre ordet ’mörkhyade’ än ’svarta’ som är fullt gångbart i Sverige – i USA talar man ju också självklart om ’black’.” (Mazzarella 2018, s.57).

Påståendets riktighet i föregående citat är fullt möjligt att kontrollera i någon språkbarometer, men Mazzarella använder sig även av faktapåståenden som är betydligt svårare att verifiera: ”Metoo-kampanjen har gjort män – hyggliga män – extremt försiktiga när det gäller att skämta.” (Mazzarella 2018, s.57). Skribenten framställer likväl påståendet som ett faktapåstående så därför har jag även valt att tolka det som ett logosargument.

I artikel 12 har jag klassat bruket av logosargument som *mycket* eftersom huvudtesen handlar om att lösa ett utbrett samhällsproblem. Texten innehåller även faktaargument och argument som talar till mottagarens förnuft.

Huvudtesen för Emtös text är att diskussionen kring sexuella trakasserier måste fortsätta och fördjupas för att det ska kunna ske några verkliga förändringar i den rådande maktstrukturen.

Förhoppningen med att ge ut boken är att samtalet om sexuellt våld och trakasserier kan ta fart igen. Och att samtalet också då kan fördjupas. Det måste ske förändringar på flera plan nu. Det måste ske ett reellt ansvarsskifte och strukturerna som tillåter sexuella trakasserier och övergrepp måste brytas. (Emtö 2018, s.86.)

Tesen är utformad på ett sätt som tilltalar förnuftet eftersom skribenten presenterar ett problem med tillhörande lösning. I citatet ovan redogör Emtö för vad deras arbete kan bidra med – en lösning – för att uppnå verkliga förändringar i de skadliga strukturerna – problemet.

Emtö använder sig även av andra typer av logosargument, till exempel erfarenhetsbeskrivningar och faktapåståenden. Erfarenhetsbeskrivningarna syns i hennes detaljerade redogörelse för arbetsprocessen som jag diskuterade redan i samband med ethosargumenten (se s.54). Ett exempel på faktapåstående i Emtös text är hennes beskrivning av vad uppropet ledde till: ”Genom metoo-rörelsen och uppropet #dammenbrister synliggjordes ett problem som är vardag för de flesta kvinnor.” (Emtö 2018, s.86).

Pathosargumenten

Jag har kategoriserat pathosbruket i artikel 11 som *mycket* eftersom huvudtesen bygger på känslomässiga motiv och dessutom stöds av flera olika pathosargument.

Huvudtesen för argumentationen i artikel 11 är att vi måste våga skämta mera med varandra utan att vara rädda för att säga något fel. Själva argumenten handlar om att våga och blir indirekt en fråga om mod och rädsla som utgör motpolerna i det känslspektrum som Mazzarella rör sig i genom texten. Mazzarella uttrycker sina egna känslor som förundran, irritation och rädsla för att vi människor håller på att bli så rädda för att såra varandra att vi slutar skämta med varandra. ”Att vara osäker på vad de (politiskt) korrekta termerna är – och idag kan det också handla om termer som har med kön och genus att göra – kan betyda att man inte vågar prata. Och den som inte vågar prata riskerar att bli aggressiv.” (Mazzarella 2018, s.57). I citatet ovan för skribenten fram problemet och formulerar vilket sorts hot det kan yttra sig i om det inte sker en förändring i den aktuella skämtkulturen.

Mazzarella avslutar sin text med att ställa en fråga: ”Men är kvinnor verkligen än i denna dag till den grad i underläge att de måste svara på en lustighet med ett indignerat ’Det där är ingenting att skämta om!’?” (Mazzarella 2018, s.57). Denna formulering kan framkalla olika känslor hos mottagaren beroende på vilket läger man sällar till sig. Om man håller med Mazzarella kan man känna en lättnad i att någon annan uttrycker ett missnöje över samma fråga man själv irriterat sig på. Men risken finns också att Mazzarella provocerar mottagaren genom att beskriva kvinnor som allt för allvarliga och ovilliga att uppskatta skämt. Att avsluta en debatterande text med en sådan fråga är ett verkningsfullt sätt att locka fram känslor hos mottagaren.

Pathosbruket i artikel 12 har jag kategoriserat som *ganska mycket*. Både skribentens, läsarnas och övriga parters känslor tar stort utrymme i texten och utgör en betydande del av hela texten.

Redan i det inledande stycket klargörs skribentens egna känslor kring uppropet och arbetet med det. Emtös känslor sätter tonen för hela texten och de ångestfyllda känslorna och hennes skildring av det psykiskt tunga arbetet med uppropet stöder det faktum att det är ett allvarligt problem som skribenten vill lösa.

Jag öppnar mejlinkorgen igen efter en paus på flera månader. Den fulla inkorgen har gnagt i mig hela vintern och det gör ont att se hur många som skrivit men som ännu inte fått något svar av oss. Någon är besviken, andra förstår, och de finns de som inte förväntar sig något svar utan bara ville skriva. Jag klickar mig in på ett av mejlen och börjar läsa ett vittnesmål. Det hugger till i magen igen. (Emtö 2018, s.86.)

I citatet ovan kommer även övriga parterers känslor till uttryck. Det handlar om vittneslämnare som är besvikna eller förstående. Detta bidrar till att mottagaren lätt kan känna empati för skribenten som redan blottat sina känslor.

Förutom empati är det flertalet känslor som lockas till liv hos mottagaren. Bland annat är sorgen över att ett samhällsproblem är så utbrett och att så många offer fått lida en känsla som onekligen drabbar mottagaren. Men texten skänker mottagaren även lite hopp och en vilja att fortsätta kämpa för förändringar till en bättre framtid då Emtö berättar om vad deras arbete redan fått till stånd: ”Men samtidigt känns det också stärkande att snabbt få svar av många som gärna vill medverka i boken. Några berättar också att de efter uppståndelsen i november sökt vård och börjat gå i terapi.” (Emtö 2018, s.86).

4.7 Sammanfattning av analysresultat

I det här avsnittet sammanfattar jag kortfattat analysresultatet från alla undersökta artiklar med fokus på argumentationsmedelsfrekvensernas variation. Detta är alltså en kvantitativ redogörelse av resultatet för att åskådliggöra det på ett enkelt sätt. I den avslutande diskussionen diskuterar jag sedan analysresultatet ur ett kvalitativt perspektiv med paralleller till de teoretiska utgångspunkterna för min avhandling. Bland annat kommer jag att diskutera vad som kan tänkas ligga till grund för den rikliga pathos användningen i mitt material samt hur det kommer sig att ethos bruket inte är lika framträdande i mitt material som det varit i de studier jag presenterade tidigare (t.ex. Mral 2003 och Wallgren Hemlin 1997).

I tabell 8 nedan presenteras argumentationsmedelsfrekvensen för samtliga analyserade artiklar. Jag har ersatt kategorierna *mycket*, *ganska mycket* och *finns* med siffror för att göra tabellen mer lättfattlig. Jag har ersatt kategorierna enligt följande: *mycket* = 3, *ganska mycket* = 2 och *finns* = 1. Om en artikel skulle ha saknat ett argumentationsmedel helt och hållet skulle detta ha betecknats med 0, men i mitt material har alla artiklar innehållit någon form av alla tre argumentationsmedel.

Tabell 8: Översikt över argumentationsmedelsfrekvens i samtliga analyserade artiklar

	Art.1 1919	Art.2 1919	Art.3 1939	Art.4 1939	Art.5 1959	Art.6 1959	Art.7 1979	Art.8 1979	Art.9 1999	Art.10 1999	Art.11 2018	Art.12 2018
Ethos	1	2	2	2	3	2	1	2	2	1	2	2
Logos	2	2	2	3	2	3	3	1	1	3	1	3
Pathos	3	3	3	1	2	2	2	3	3	1	3	2

Ethosargumenten

Ethosargumenten är det minst använda argumentationsmedlet i materialet. Endast en artikels ethosbruk kategoriserades som *mycket*, åtta artiklar kategoriserades som *ganska mycket* och tre kategoriserades som *finns*.

Logosargumenten

Logosargumenten är det argumentationsmedel som användes näst mest i materialet. Fem artiklar kategoriserades som *mycket*, fyra artiklar kategoriserades som *ganska mycket* och tre kategoriserades som *finns*.

Pathosargumenten

Pathosargumenten är det argumentationsmedel som användes mest i mitt material. Sex artiklar kategoriserades som *mycket*, fyra artiklar kategoriserades som *ganska mycket* och två artiklar kategoriserades som *finns*.

5 Avslutande diskussion

Syftet med min avhandling var att utreda hur de klassiska argumentationsmedlen *ethos*, *logos* och *pathos* används i debatterande texter i tidskriften *Astra*. Valet föll på *Astra* för att undersöka argumentationstekniken på den finlandssvenska feministiska arenan under en längre tidsperiod. Jag har utfört en diakron analys genom att göra nedslag med tjugo års mellanrum under tidskriftens aktiva år från 1919 till 2018. De specifika forskningsfrågor jag sökte svar på var hur skribenterna använde argumentationsmedlen i sina texter och hur variationen mellan dessa såg ut, både i form och frekvens. Jag ville ta fasta på om det går att se någon skillnad i användningen av de olika argumentationsmedlen mellan de utvalda årgångarna. Dessutom ville jag se hur bruket av argumentationsmedel förhåller sig till artiklarnas samhälleliga och kulturella kontext, vilket jag kommer att diskutera närmare i detta avslutande kapitel.

De tolv artiklar jag har analyserat har alla innehållit de tre argumentationsmedlen i olika mängd och i denna avslutande diskussion kommer jag att diskutera de slutsatser jag kommit fram till genom att anknyta analysresultatet till den teoriram som jag förhållit mig till. Jag kommer främst att diskutera skillnaderna mellan *ethos*- och *pathos*bruket i mitt material och de resultat i tidigare studier jag redogjorde för i avsnitt 2.1.2. Dessutom kommer jag att belysa huruvida artiklarnas teman eller huvudsakliga frågor kan ha påverkat vilka argumentationsmedel skribenterna använt. Avslutningsvis kommer jag att blicka framåt och ge förslag på framtida forskning som arbetet med denna avhandling gett upphov till.

På basis av mitt analysresultat kan jag konstatera att *pathos* är det mest brukade argumentationsmedlet i de analyserade artiklarna. Argument som talar till läsarnas känslor och som även vittnar om skribentens egna känslor är alltså det populäraste argumentationsmedlet. Argument som gestaltar avsändarens egna känslor, men även argument som lockar fram känslor i mottagaren har använts rikligt i majoriteten av artiklarna. Dessutom har bilder, både i form av bildspråk och visuella hjälpmedel, använts för att bredda artiklarnas *pathos*argument.

Användningen av argumentationsmedlet *logos*, argument som talar till läsarens förnuft, tillämpas nästan lika mycket som *pathos*argumenten. Enligt de kvantitativa uträkningarna av mitt analysresultat var det endast två enheter som skilde mellan *pathos*- och *logos*bruket.

Logosargumenten delades främst in i rena faktapåståenden och erfarenhetsbeskrivningar som pekade på olika sakförhållanden.

Ethos, argument som talar till auktoritetstro och tillförlitlighet, visade sig vara det minst populära argumentationsmedlet i mitt analysmaterial. Trots det förekommer det ändå i hög grad och uttrycktes på olika sätt i de olika texterna. Det intressanta med användningen av ethosargument är att texternas auktoritära röster såg väldigt olika ut. I många texter stod skribenten själv för den auktoritära rollen och drev således texten framåt med hjälp av ett framträdande *jag* som tyckte, tänkte och kände, till exempel i artikel 6 från 1959 där Ebba Wrede framhävde sina egna åsikter utan blygsel. I andra texter hade auktoritetsrollen getts till någon helt annan person, grupp eller instans, exempelvis som i artikel 7 från 1979 där auktoritetsrollen tillskrivs Statens delegation för jämlikhetsfrågor. I vissa fall delade skribenten på auktoriteten med någon annan part, till exempel i artikel 12 där skribenten själv står för en del av auktoriteten, men den arbetsgrupp hon ingår i står för den dominanta auktoriteten.

I avhandlingens inledande kapitel nämnde jag Birgitte Mral's artikel "Motståndets retorik Om kvinnors argumentativa strategier" (2003) där vikten av ett starkt ethos framfördes. Jag bildade således en uppfattning om att ethos högst troligt kommer vara det argumentationsmedel som förekommer mest i mitt material. Detta stämde alltså inte och då återstår frågan: varför?

En orsak kan ha att göra med det primära och sekundära ethoset som Mral (2003) tar upp. Det primära ethoset består av den karaktär och tillförlitlighet som avsändaren tillskrivits utanför själva kommunikationssituationen. Sekundärt ethos skapas i samband med den aktuella kommunikationssituationen (Mral 2003, s.38). I min analys har jag inte tagit det primära ethoset i beaktande desto mer än att kommentera i de fall en titel eller viss tillhörighet med relevant status har angetts i samband med artikeln. Jag har fokuserat på det sekundära ethoset, det som endast framkommer i texten vilket kan vara en orsak till att ethos inte blev så dominerande i resultatet som jag hade förväntat mig. Flera av skribenterna hade i form av författarskap eller politiskt engagemang ett primärt ethos som antagligen togs för givet att mottagarna kände till och då behövde inte uppbyggandet av det sekundära ethoset ta allt för mycket utrymme i själva texten. Till exempel Olga Torckell (artikel 2 från 1919) var journalist, författare och en aktiv jämställdhetskämpe inom de finlandssvenska kretsarna (Svenska folkskolans vänner 2009) och Hanna Rydh (artikel 4 från 1939) var bland annat historiker, arkeolog och aktiv i politiken och flera föreningar som förespråkade jämställdhet

(Levin u.å.). Dessa skribenter hade utan tvekan ett etablerat primärethos som jag i det här fallet inte har kunnat ta i beaktande desto mer än det som framkommit ur deras texter.

En annan infallsvinkel gällande ethosbruket är att det kan vara lättare att gömma sig bakom anonyma auktoriteter i en skriven text än i ett framfört tal. Det är lättare att skapa en bild av avsändarens persona om man ser hen framför sig än att endast på basis av en text hen skrivit bilda sig en uppfattning om vem avsändaren verkligen är. Till exempel vågar jag påstå att det är lättare att på ett naturligt sätt få in humor i sin kommunikation då man talar än då man skriver. Kroppsspråk och yttre faktorer som kläder, ålder och etnisk tillhörighet kan också bidra till ett helt annat ethos än det som framkommer i en skriven text. I mitt material finns två exempel på anonyma skribenter (artikel 1 från 1919 och artikel 3 från 1939). Just i dessa två fall har inte anonymiteten försvagat avsändarens ethos eftersom båda artiklarna innehöll *mycket* och *ganska mycket* ethosargument. Som motpol till de anonyma skribenterna fanns det också några fall där en bild av skribenten fanns intill texten, till exempel i artikel 9 från 1999. På det viset kan mottagarna skapa sig en bredare bild av avsändaren och avsändaren kan stärka sitt ethos med hjälp av yttre faktorer.

En orsak till att pathosargumenten var det mest använda argumentationsmedlet i mitt material kan vara de ämnen som texterna behandlade. Flera artiklar (t.ex. artikel 3 och 4 från 1939, artikel 7 från 1979 och artikel 12 från 2018) handlar om hur kvinnor diskrimineras i samhället. Det här är ett känsligt ämne som berör avsändarna på ett personligt plan och som riktas mot en publik som högst troligt kommer att kunna relatera till problematiken. Denna situation gör att pathosargumentation förefaller naturlig och det skulle till och med kunna uppfattas som opålitligt eller oärligt om liknande texter inte präglades av känslargument, utan endast eller till störst del baserades på argument som talade till auktoritetstro och förnuftet. De flesta artiklarna tar upp någon form av orättvisa och leder direkt eller indirekt in på frågor kring kvinnors rättigheter och skyldigheter i samhället. Pathosargument har visat sig väldigt effektiva i denna typ av moralisk argumentation som majoriteten av artiklarna innehåller (Karlberg & Mral 1998, s.43), vilket Astras skribenter helt klart har tagit till sig.

Wallgren Hemlin (1997) studerade hur präster brukar argumentationsmedel i sina predikningar för att övertyga sina lyssnare. Även i hennes resultat kunde man se att ethos var det populäraste argumentationsmedlet, men att pathosargument även användes flitigt.

Wallgren Hemlin poängterade att pathosargumenten kunde delas in i två olika kategorier: *hotet* som tangerade negativa känslor som sorg, frustration och rädsla och *löftet* som i sin tur tangerade positiva känslor som hopp och glädje (Wallgren Hemlin 1997, s.206). I mitt

material kan man se en liknande indelning av pathosargumenten. Positiva känslor skildras och lockas fram genom att tala om kraften i att arbeta och kämpa tillsammans och om hopp om en bättre framtid. Negativa känslor tar sig i uttryck i skildringar av olika orättvisor i samhället som väcker ilska, frustration och till och med sorg.

Även i Wikströms (2007) doktorsavhandling där han analyserar Olof Palmes argumentation framkommer vikten av ethos- och pathosargument i politisk debatt. Olof Palmes retorik präglades av känslargument som talade till folket och förlitade sig mera sällan på fakta och statistik (Wikström 2007, s.21). I mitt material användes mer logosargument än ethosargument, men i likhet med det resultat som Wikström presenterade består få av de argumenten av exakta fakta som siffror, statistik och information som lätt kan kontrolleras. Logosargumenten bestod till mesta del av allmänna sanningar och erfarenheter. Exempel på detta hittas bland annat i artikel 2 från 1919 där skribenten redogör för vad hon sett och hört angående kvinnors ointresse för det stundande valet och använder då dessa erfarenheter som fakta som understöder hennes tes angående kvinnors politiska ointresse.

En av mina forskningsfrågor handlade om trender genom tiden gällande argumentationsmedelsbruket. Jag ville alltså se om det är möjligt att se om ett visst argumentationsmedel var populärare än andra under en specifik period. Wikström (2007) diskuterar i sin avhandling hur Olof Palmes retorik uppfattades som normbrytande i och med att den var så rik på pathosargument och att den politiska diskussionen främst hade präglats av ethos- och logosargument. I och med denna diskussion skapade jag en uppfattning av att det eventuellt skulle gå att se någon liknande trend i mitt material – att pathosbruket skulle bli mer framträdande i årgångarna från 1979 och framåt. På basis av mitt material kan jag dock inte finna några sådana trender eftersom pathosargumenten var populära även i årgångarna från 1919, 1939 och 1959. Jag är medveten om att mitt materialomfång är för litet för att kunna uttala mig om några generella trender för en specifik tidpunkt, men jag undersökte trots allt om det i mitt material kunde gå att ana några markanta förändringar som eventuellt hade kunnat påvisa att vissa tidstypiska trender de facto existerade.

Det jag har identifierat angående trender genom tiderna gäller de ämnen som behandlas i artiklarna. Den fråga som förekommer mest i artiklarna är huruvida män och kvinnor behandlas olika i samhället. I hela sju av tolv artiklar har huvudtesen handlat om orättvisor mellan män och kvinnor (artikel 1 & 2 från 1919, artikel 3 & 4 från 1939, artikel 5 från 1959 och artikel 7 & 8 från 1979). Denna fråga är dock inte lika närvarande i de senare artiklarna från 1999 och 2018. I de två sista årgångarna i mitt material ligger fokuset i stället på global

empati (artikel 9 från 1999), feministisk analys av kulturella fenomen (artikel 10 från 1999 och artikel 11 från 2018) och sexuellt våld mot kvinnor (artikel 12 från 2018). Frågorna som dryftas i artiklarna är väldigt talande för de olika vågorna inom feministisk historia. Men trots att debatterna idag alltså angriper smalare ämnen kan jag inte påstå att någon märkbar förändring i användningen av argumentationsmedel har skett. Enligt mitt analysresultat har pathos- och logosargument dominerat under alla hundra år som Astra utgivits, oberoende vilka ämnen som behandlats.

Trots att mitt material är relativt litet så upplever jag att det är representativt för de olika årtiondena de är hämtade ur och ger en tillförlitlig bild av vilka frågor som varit aktuella under de olika feministiska vågorna. Från och med 1906 har finländska kvinnor enligt lag haft samma möjligheter och rättigheter att påverka i samhället. De hade rätt att rösta och ställa upp i val på samma villkor som män. I praktiken såg det dock inte ut så. I artikel 2 från 1939 kan man se ett exempel på detta då Torckell bekymrar sig över både kvinnor och mäns ovilja att understöda de få kvinnor som vågar sig ut i politiken. I artikel 7 från 1979 skriver Gyllenberg om hur kvinnor fortsättningsvis behandlas som mindre kompetenta och arbetsdugliga än män. Just denna typ av frågor som kretsar kring kvinnors rätt till lika bemötande i arbetslivet och offentligheten är talande för de rättigheter som kvinnoaktivisterna arbetade för under första och andra vågens feminism (Gemzöe 2003, s. 35–37). I artiklarna från 1999 och 2018 har fokuset flyttats från en så bred fråga som män och kvinnors olika roller i samhället till smalare frågor där man fördjupat sig en viss problematik som till exempel fördomar mot singelkvinnor (artikel 10 från 1999) eller skämtkulturens politiska korrekthet (artikel 11 från 2018). I och med tredje vågens feminism växte intresset för intersektionell feminism där samhällsnormer kring kvinnors levnadstilar började kritiserats och luckras upp (Head 2017). Feministiskt arbete och spridning på sociala medier är ett utmärkande drag för fjärde vågens feminism (Munro 2013), vilket artikel 12 från 2018 ger ett tydligt exempel på sociala medie-baserade kampanjer som #metoo och #dammenbrister.

Jag har i den här avhandlingen sökt och funnit svar på de forskningsfrågor jag nämnde i inledningen av detta kapitel. Jag kan konstatera att Astras skribenter till största del använt sig av pathosargument, därefter logosargument och minst av ethosargument. Några specifika trender i argumentationsmedelsbruket under de olika årgångarna har jag inte kunnat identifiera, eventuellt hade detta kunnat göras om jag hade haft möjlighet att använda ett större material. Jag har även dragit paralleller mellan det digra pathosbruket och artiklarnas teman och frågor som skribenterna lyfter fram. Skribenterna har argumenterat för de frågor

de avhandlat i sina debatterande texter genom att belysa dem ur personliga erfarenheter och känsloliv, vilket har fallit sig naturligt i och med texternas känslösamma ämnen som till stor del handlat om hur orättvist kvinnor behandlas i samhället.

Jag vill passa på att påpeka att det resultat jag frambringat i denna avhandling är en produkt av mina subjektiva tolkningar av det material jag analyserat. När jag analyserat vilken effekt argumenten haft på mottagaren har jag försökt behandla dem så objektivt som möjligt, men trots det är det omöjligt att förhålla sig fullständigt objektiv när det handlar om tolkningar av argument då jag måste utgå från reaktioner och förhållningssätt som i det här fallet inte var möjligt att utöka till flera mottagare än undertecknad. Det är även möjligt att ett större material eller en annan analysmodell hade lett till ett annat resultat där ethosbruket hade visat sig lika dominant som jag hade förväntat mig på basis av tidigare forskning.

Under arbetet med avhandlingen har jag funderat en hel del på andra forskningsfrågor som jag gärna ser i framtida forskning. I den här avhandlingen har jag endast kunnat uppvisa en bild av hur argumentationsmedlen används i opinionstexter i en finlandssvensk feministisk tidskrift under tiden 1919–2018. En fortsättning på denna forskning kunde vara att jämföra den finlandssvenska feministiska argumentationen med hur den feministiska argumentationen sett ut i Sverige under samma tidsspann. I avsnitt 1.1 nämnde jag Anu Koivunens uttalande angående hur feminismen i Finland är betydligt mera tystlåten och passiv jämfört med i Sverige (Sveriges Radio Sisuradio 2017). Med detta som grund kunde man utforska om detta syns i argumenterande texter eller tal och på vilket vis sverigesvensk och finlandssvensk feministisk retorik i sådana fall skiljer sig från varandra.

Det har varit ett sant nöje att bekanta sig med feministisk argumentation som en del av de lågstatusgrupper som gör sin röst hörd i den politiska retoriken. Jag är säker på att det finns gott om möjligheter för framtida forskning att vidare utforska och expandera forskningen kring feministiska retoriska strategier. I skrivande stund frodas fjärde vågens feminism som har möjligheten att sprida sig via nya kommunikationskanaler som utvecklas konstant. Den feministiska retoriken på sociala medier är ett forskningsobjekt som erbjuder många relevanta forskningsfrågor värda att undersöka.

Litteraturförteckning

Primärlitteratur

- B.N. (1919). Skyddsplikten i Björneborg. I: *Astra* nr 2/1919 s.2.
- Boucht, Birgitta (1999). Plats för sorg och glädje. I: *Astra nova* 3/1999 s.2.
- Ehrström, Inger (1959). Lika stark – inte starkare. I: *Astra* 2/1959 s.3.
- Emtö, Jenna (2018). Ett mejl, ett vittnesmål i taget. I: *Astra* 2–3/2018 s.86.
- Gyllenberg, Ulla (1979). Är utseendet nog för att få jobb? I: *Astra* 3/1979 s.2.
- Lund-Stenbäck, Sissel (1979). Mannen och barnen. I: *Astra* 4/1979 s.2.
- Mazzarella, Merete (2018). Viktigt att fortsätta skämta. I: *Astra* 2–3/2018 s.57.
- Rydh, Hanna (1939). Kvinnorna i samhället. I: *Astra* 2/1939 s.26–27, 48.
- Sans Géné (1939). Nästan manlig intelligens. I: *Astra* 2/1939 s.1, 26.
- Strandberg, Lotta (1999). Att vara ensam är trendigt!. I: *Astra nova* 4/1999 s.53.
- Torckell, Olga (1919). Vi kvinnor. I: *Astra* 3/1919 s.1–2.
- Wrede, Ebba (1959). En god vilja. I: *Astra* 1/1959 s.3.

Sekundärlitteratur

- Astra (u.å.). Om Astra, <http://www.astra.fi/om-astra/>. Hämtad 4.6.2018.
- Gemzöe, Lena (2003). *Feminism*. Stockholm: Bilda Förlag.
- Head, Tom (2017). An Overview of Third-Wave Feminism, <https://www.thoughtco.com/third-wave-feminism-721298>. Hämtad 12.10.2018.
- Hellspong, Lennart (2011). *Konsten att tala - Handbok i praktisk retorik*. Lund: Studentlitteratur.
- Hellspong, Lennart och Mral, Birgitte (2003). TEMA: Retorik & Genus. I: *Rhetorica Scandinavica*, 27/2003 s.4–5.
- Karlberg, Maria och Mral, Birgitte (1998). *Heder och påverkan – Att analysera modern retorik*. Stockholm: Natur och Kultur.

- Kohrs Campbell, Karlyn (1973). Kvinnorörelsens retorik: en oxymoron. I: *Rhetorica Scandinavica*, 27/2003 s.29–30.
- Ladendorf, Martina (2004). *Grrlziner. Populärfeminism, identitet & strategier*. Roskilde: Roskilde universitetscenter.
- Levin, Hjärdis (u.å.). Hanna A Rydh (-Munck af Rosenschöld), <https://sok.riksarkivet.se/sbl/Presentation.aspx?id=6279>. Hämtad 6.9.2018.
- Lindberg, Johan (2011). Kvinnorörelser, <https://www.uppslagsverket.fi/sv/sok/view-103684-kvinnoroerelser>. Hämtad 10.10.2018.
- Mral, Birgitte (2003). Motståndets retorik. Om kvinnors argumentativa strategier. I: *Rhetorica Scandinavica*, 27/2003 s.34–47.
- Mral, Birgitte (2011). *Talande kvinnor. Kvinnliga retoriker från Aspasia till Ellen Key*. Ödåkra: Retorikförlaget.
- Munro, Ealasaid (2013). Feminism: a fourth wave? Political studies association, <https://www.psa.ac.uk/insight-plus/feminism-fourth-wave>. Hämtad 2.10.2017.
- Retorikbyrån (u.å.). Vad är retorik?, <http://www.retorikbyran-sthlm.nu/OMRETORIK/Vad%C3%A4rretorik/tabid/1575/language/sv-SE/Default.aspx>. Hämtad 9.8.2018.
- Svenska folkskolans vänner (2009). Torckell, Olga, <https://www.uppslagsverket.fi/sv/sok/view-103684-TorckellOlga>. Hämtad 31.8.2018.
- Sveriges Radio Sisuradio (2017). Medieforskare: I Finland är feminismen mer dämpad [radioprogram], <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=185&artikel=6824100>. Hämtad 27.10.2018.
- Utbildnings- och kulturministeriet (2016). Kvalitetsprisen för kulturtidskrifter till tidskrifterna Tuli & Savu och Astra, http://minedu.fi/sv/artikel/-/asset_publisher/kulttuurilehtien-laaturipalkinnot-tuli-savulle-ja-astra-lehdelle?_101_INSTANCE_zP6GF05kEaoS_languageId=sv_SE. Hämtad 28.9.2017.
- Wallgren Hemlin, Barbro (1997). *Att övertyga från predikstolen*. Nora: Bokförlaget Nya Doxa.
- Wikström, Patrik (2007). *Den argumenterande Olof Palme – En argumentationsanalys av strukturer och strukturbrott i Olof Palmes inlägg i valdebatten mot Thorbjörn Fälldin i Scandinavium, Göteborg 1976*. Örebro: Örebro universitet.